

MATAGONIS
DE MATAGONIBVS,
DECRETORVM BAC-
CALAVREI,

MONITORIALE AD-
VERSVS ITALOGALLIAM
SIVE ANTIFRANCOGALLIAM

*Antonij Matharelli
Aluernogeni.*

Prouerb. 26.

*Responde Stulto, secundum suam
stultitiam.*

M. D LXXV.

MATACONIS

DE MATACONIS

CARAVELLE

MONTAIGNE A.D.

MAINTENANT

MAINTENANT

Procurer de

Représentant la Commission

procurer

M. D. & C.

MATA GONIS DE MATACONIBVS,

DECRETORVM BACCALAV-

REI, MONITORIALE AD-

VERSVS ITALOGALLIAM

sive Antifrancogalliam An-

tonis Matharelli

Aluernogeni.

PXIUIT non de paradiso (vt di-
cit Clemétina) sed de Palatio Pa-
risius (qui tamen est paradisus ad-
uocatorum) liber quidã nuper cõ-
pilatus & intitulus de nomine
Anthonij Matharelli: qui se dicit procuratorem
generalem Reginæ matris: qui liber absque du-
bio compositus fuit in fauorem & gratiã Italo-
gallorum, & in odium, dedignationem & despe-
ctum Francogallorum, sicut de facili ex ipsius le-
ctura cognoscere potui: quia quanuis non aper-
te se discoperiat, tamen ego sum aliquantulum simili-
illius doctoris Nelli de Gabrielibus, qui intelli-
gebat ad motum labiorum: vt dicit Barth. in l. i.
num. 7. ff. de verb. obligat. Quocirca ego licet mi-
nimus Decretorũ baccalaureus, sed in breui gra-
dum meum assumpturus, & etiam sub domino
Cuiacio Recatholicatissimo doctorin vtróq; trá-
f-

eundus, posui me istis diebus ad respōdēdū illi libro, & ad omnia & singula ipsius capita, sed breuiter & sine multis verbis: quia gaudet breuitate moderni, vt dicit gloss. i. in l. i. ff. Quod met. caus. & proposui sequi ordinē præallegati libri, quia qui nō procedit ordine, dicitur frænare suū equum per caudā, vt dicit Lancelott. in l. nemo potest, col. 5. ff. de leg. i. & vbi non est ordo, ibi est confusio, vt dicit Angel. in lib. i. §. nunc videamus, ff. de oper. nou. nunt. Quocirca pleno saltu intro in liminare siue dedicatorium ipsius epistolium: in quo quum se procuratorem dicat, incurrit dubitatio, vtrum procuratorio nomine agat, an suo proprio & priuato. Nam si agat vt procurator, videtur propter duas causas mandati fines excedere. primū quia procurator est Reginae matris, & non regis, cuius (vt ipse intendit) negotium agitur. Neque verò potest dici negotiorum gestor, quum rex satis multos plus sufficientes procuratores habeat, qui attentē ipsius negotiis inuigilant, quā ipse est. Deinde quia mandatū procuratoris generalis regis non excedit limites regni: alioqui se intromitteret de negotiis ad ambasiatores pertinentibus. Liber autem Francogalliae de quo lis ventilatur, est factus extra regnum. ergo &c. Sin autem Matharellus agat suo nomine, notum est, quòd tria requiruntur: primū vt libellū offerat: quod fecit: deinde vt det fideiussorem de lite prosequenda. L. qui crimē, C. de his qui accus. poss. quod videtur fecisse per Papirium Massonum, qui paratus est illum cau-

tionare corpus pro corpore . sed adhuc requiritur tertium vt, se expressé obliget ad pœnam talionis, in casu quo probetur calumniator. quod probatur per l. vl. C. de calumniat. & omnes Canonistas, sed maximè per Hieronym. de Zane-
tinis in repetit. c. 1, ext. de accusat. de quo si sumus concordēs, & Matharellus se subiiciat talioni, in casu quòd calumniæ conuincatur, totum negotium nostrum bene vadit, nisi fortè in vno dubio: quis erit noster iudex? Nam Papirius Massonus qui tanquam iam primus Præsidentis per imaginationem, vnum mirabile arrestum pronuntiauit, videtur quòd in sua causa iudex & pars & testis esse non potest. 2, q. 1, c. nulli. & 4, q. 4, c. 1. Sed quoniam ego præsumo quòd Matharellus accusauit apud omnes doctos Galliæ, non recusamus illos iudices: prouiso tamen quòd non sint oscitantes, vt Matharellus illos appellat: sed sint attentī & vigilantes: quia ius scriptum est vigilantibus, non dormientibus: vt dicit text. in l. pupillus, ff. quæ in fraud. credit. Superest vnus scrupulus: vtum Matharellus sit admissibilis ad accusationē? Ratio dubitandi est, quia fatui, stulti, furiosi, sunt inadmissibiles ad accusandū, vt latè per Angel. de Aret. in tract. malefic. in 3, collat. & Bal. in terminis, in rub. C. qui accus. non poss. circa finē. Non obstat dictum Iohannis Andreæ, quòd vallet actus quem facit fatuus, si eum faciat tanquā sapiens. in c. fin. de success. ab intest. Et de illo dicto facit festum Bald. in c. 1, per quos fiat inuest. allegans dictum Hostiensis & Abbatis in c. ad nostram, de consuet. de illa sententia quondam

lata ab illo fatuo Parisiensi contra tabernarium, qui volebat sibi solui per quendam pauperem, qui comederat suum panem ad odorem carniū hospitis: iudex autem sententiarat, vt solueret eū faciendo sonare monetam in sua manu. Sed respōdetur, quòd quanuis Matharellus sit fatuus, prout in sequentibus facilè apparebit, tamen habet dilucida interualla. & quanuis dubitari possit, vtrum suum librum composuerit furoris an dilucidi interualli tempore, tamē in dubio præsumentus est interualli tēpore illum composuisse: quia multi dicunt quòd fecit actum sapientis, & liber à multis aduocatis curiæ Parlamenti approbatur: & hæc est cōmunis decisio secundū Baldum in l. furiosum, C. qui test. fac. poss. & Barth. in tract. de test. & plenè per dom. Alexād. in cons. 293. Mature incipiēte, in 1, coll. Quinimò vt tollatur omnis ambiguitas, vnicum remedium erit in brocardica iuris: Si non valet quod ago, vt ago, valeat vt valere potest. text. notab. in c. vnico, de despons. impub. lib. 6. Sed istis omisis, reuertendo ad epistolam dedicatorem, dico, quantum ad hoc quod Matharellus asserit, se non habuisse otium ad citius componendum suum librum, quia vno momento duo regna se regi obtulerunt, Polonicum & Gallicū: dico quòd quū plusquam ferè xii menses intercesserint inter electionem Polonicam & successionem Gallicam, quòd oportet vnū de duobus, aut quòd Matharellus nesciat quid sit Momentum, quod definitur id quod fit in ictu oculi, & in instati, vt dicit gloss. vlt. in l. vlt. C. de bon. quæ lib. aut quòd ipse

habuerit secretam quandam intelligentiam de
re quadam, de qua multi loquuti sunt: & posuit
pro facto quod proximè fiendum erat, secundū
Barth. in l. pen. ff. de test. mil. maximè quia mora
modici temporis non est attendenda. gloss. in l. si
debitori, ff. de iudic. In quantum verò Matharel-
lus dicit in eadem dedicatoria, quòd voluit vin-
cire latratum exulis: primū video istud quoti-
die ab Humanistis derideri: qui dicūt se nunquā
legisse talem loquutionem. quia verba ligant ho-
mines, taurorum cornua funes, vt dicit gloss. in l. 5,
1, de oblig. sed vincere latratum exulis nunquam
auditum est. Deinde quærebant quo iudicio &
quando, & à quibus vnquam ille Francogalliæ
scriptor sit exilio damnatus, aut relegatus, aut
deportatus: & vtrum illi sit honestius abesse ab
ea patria in qua triginta bonorum Francogallo-
rum millia bidui spatio ab Italogallis proditoriè
occiduntur, an turpius suæ patriæ carere illo ci-
ue & iurisconsulto, ad quem audiendum (quācū-
que in regionem se conferat) confluunt quotidie
non modo nobilissimi, sed etiam illustrissimi ado-
lescentes. In quantum verò Matharellus dicit se
oscitantibus omnibus doctis in Gallia viris, &
Hotomano non respondentibus, se illius exulis
latratum vincere voluisse: certè oportet vnum de
duobus, vel quod verificauit commune dictum,
quod fatui & inhabiles interdum ponuntur in ca-
thedra & assumuntur ad honores propter defe-
ctum sapientum: sicut in terminis dicit Paul. de
cast. in l. 1, nu. 3, C. qui & aduersus quos in int. aut
(quod est magis verisimile) quod docti viri Galli

quos iste oscitantes appellat, nihil mordere potuerunt in illo libro: primum quia scriptor eius simplex est narrator & recitator historiarum, quas licet allegare. bon. text. in l. 1, ff. de cadau. punit. & q̄ nō est succensendū illi, qui est tantum relator & narrator facti, & ideo excusandus: vt dicit glos. in l. gallus §. idem credendum, in verb. pronepos, ff. de lib. & posth. deinde quod in illo libro Francogallia nihil dictū est, quin confestim & super capō allegetur mille authoritates & testimonia Chronologorum & historiographorum, quibus omnia illius libri motiua bene fundantur: quoniam quū sit (vt fateris pag. 82) iuris peritissimus, erubuit si nelege loqui. §. cōsideremus, in auth. de trient. & semiss. Quū autem alia multa sint in illa dedicatione stulta & fatua, tū nihil stultius, neque quod certius sit Matharellicae fatuitatis argumentum, quàm quod ausus est maiestati Regis maximi & potentissimi tam fatuum librum dedicare. Et vt non dubitetur de fatuitate Matharelli, ponam vnum inter cetera exorbitantissimae fatuitatis exemplum ex cap. 6, pag. 35, vbi verba hæc sunt formalia. Hotomanus disputat regnum Gallia olim per electionem & suffragia deferri consueuisse, vt ei liceat, quemadmodum Didio Iuliano iureconsulto regnum emptis suffragiis arripere. Eo enim tendunt illa tot exempla mendicata, eo tendit tota Hotomani oratio, eo spectat libellus. O bardo cucullum Matharellum, & per omnes casus cucurbitabilem! An si asinus aut mulus aliquis de Aluernia patria sua loqui posset, aliter loqueretur? Certè ego audiui quod quando Ho-

romanus istud legit, adeo profundè risit, vt dix-
rit se post carnificinam Italogallicam non tan-
tùm risisse: ac statim ista verba pronuntiauit: Cre-
de mihi Matharelle, Si rex fiam, quòd tu eris pri-
mus in matricula meorum stipendiatorum: non
vt te faciam meum procuratorem generalem
aut specialem, quia nihil intelligis in iure, vt tuus
liber satis ostendit: sed meum Archifatum, si-
cut Tribulletus fuit regi Ludouico. Et vt isto
feudo solenniter inuestiaris, dabo tibi pro dono
inuestituræ vnum pulchrum bacillum album, cui
alligata erit vna vesica cum pisces abintus canorè
resonantibus. Sed transeamus ad alia fatuitatis te-
stimonia euidentissima, quale est illud quod tam
multis locis aduersarium tantis laudibus extol-
lit: veluti pag. 9, Hotomanum eruditione sua mo-
uere homines posse. & ibidem, Hotomanum in-
ter eruditos non vulgares partes obtinere. Item
pag. 11, Hotomanum de antiquo Gallia statu lu-
culenter certè disseruisse. pag. 45, neminem nesci-
re Hotomanum in varia variorum autorum le-
ctione multùm versatum, & in eadem excellere.
pag. 80, Hotomanum apud graues viros literarū
nomine in pretio non exiguo esse, quod illi au-
thoritatem tribuit. pag. 82, Hotomanum iuris
Romani esse peritissimū: item pag. 148, illum es-
se egregium Iurisconsultum. Quibus attentis &
prudenti trutina perpensis, credo certè quod si
maximus & potētissimus Rex, cui tuum librum
dedicasti, de tot stultitijs & fatuitatib⁹ tuis admo-
neatur, pro recōpensatione quā ab eo expectas,
iubebit te poni tergiuersaliter super vnū asinum

lambellis tui libri bardatum & caparassonatum, & retrogradé duci per vicos vrbis Parisius, caudam asini pro habena tenentem, & ab omnibus pueris os tuum impudens permerdari. sicuti fuit olim consuetudo Parisius & in Catalaunia, vt vir cucurbitatus (etiam ipso ignorante) duceretur ab vxore retrogradus super asinum, præcone clamante, Qui sic faciet, sic accipiet: vt refert Iohânes Montanus in tractatu de Bigamia, quæst. 2, collat. II, & post eū Sylua nup. lib. 4, nu. 85. Quod si consuetudo illa custodiretur Parisius, credo quòd omnes asini pontis molitorum hoc tempore non sufficerent: & si in vsum reuocaretur (fortasse per prima statuum comitia quæ tenebuntur) de bona hora sibi Matharellus pulcrum aliquem asinū retineat. quia quanuis nihil adhuc dicat, tamen debet scire, quòd plures sunt cornuti in herbis, quā canonici in verbis: vt dicit Rota in nouis decis. CCCXLV, si legatus, & Roch. inc. cū M. de constit. super gloss. antepen. Expeditus de tua dedicatoria (in cuius fine Humanistæ notât incongruitatem, E Lutetia, pro Lutetiæ) transeo iam ad iudiciū Papirij Massoni: nisi fortè illud quoq; addendum est, quod in parua tua præfatione quidā certus Ciceronianus notabat, quod sex integros versus ex oratione Cicer. in Verrem, pag. 10, posuisti, & tacito nomine Ciceronis, pro tuis vsurpasti. nam totum illud, Nullæ enim sunt occultiores insidiæ, &c. totum inquam illud ex Cicerone transcriptum esse, quidam ex istis Ciceronianis mihi in suo libro ostēdit. Veniamus ergo ad iudiciū Papirii Massoni.

Et quis est, aut de vnde est iste Papirius? aut in qua Kyriella inueniuntur tales sancti? An est de posteritate illius Papirij de quo est textus in l. 2, ff. de orig. iur. quòd fuit temporibus illis quibus Tarquinius Superbus? Sed ille de suo nihil adiecit: iste ad librū Mathar. adiecit: per quod euidēter indicauit librū Mathar. fuisse defectuosum, alioqui superabundantia & superfluitas fuisset, quæ in plenis & perfectis est resecanda, vt per Barth. & Bald. in l. Gallus, §. quidā rectē, de lib. & posth. vbi reprehēdūt Scæuolā de superfluitate. Audiui etiā dicētes, q̄ ille Masson. multo plus fecit. quia librū Mathar. in multis passib⁹ emendauit: quapropter se inter quosdam suos familiares libri authorē esse gloriabatur. quia qui subtiliter factū emēdat, laudabilior est eo, qui primus adinuenit, l. 1, §. sed neque, C. de vet. iur. enucl. concord. c. si apostolicæ. aut. fin. de præbend. lib. 6. Sed primū quæri video ab aduersariis, quo iure iste Papirius iudiciū istud pronūtiēt? & quis constituerit illū iudicē in hac causā? & utrū sit iudex datus à lege, an à principe, an ab eo qui ius dādi habet? & utrū somniarit se iā esse primū præsidētē curiæ parlamēti, aut succēssurum in locū domini Christophori de Thou: vt cum ista arrogantia sua iudicia tanquam Arresta pronuntiet? Vnum video de quo inuitabiliter conuincitur, quod in sua causā idē nō poterat esse pars & iudex & testis: & quod iudex incōpetens & temere se intromittens suam litem facit. Sed est aliud notabilius & quod totam Germaniam & Heluetiam irritabit: Quid, inquit, cum Parlamento no-

stro Parisiensi simile habent tabernæ Heluetiorum, aut Germanorum popinæ vino madentes? Dastichgotz, dicunt isti Germani cholerici. Et vnde nobis iste cucullus cucurbitabilis Massonus prodiit? qui venerandum Sacræ Cæsareæ Maiestatis, & inuictissimi Germanici imperij Senatum siue Cameram Imperialem fœdissimo popinæ nomine appellare audet? Nos retinemus legem Caroli Magni, & Francicam, quæ est in cap.84.his verbis: Vt nullus Comes siue iudex placitum habeat, nisi ieiunus. At complures vestrum sanguine & cruore humano ebrij, bene saburrati, poti, saginati quid facitis? Hora secunda post prandium sedetis. Nota omnibus est historia, de eo qui cùm dormiens à præside excitatus & sententiam interrogatus esset, semisomnis dixit: suspendatur, suspendatur: credens criminalem processum esse. cui præses, Quinimo (inquit) agitur de prato. Ergo defalcetur, respondit ebrius. Quinetiam de mane habetis ientaculum, & ientatis antequàm aduocatos audiatis. iuxta illud, Ieiunus venter non audit verba libenter. certum est autem quod vinum quamuis parum, mane bibitum, soluit ieiunium. c. ex parte, Ext. de celebrat. miss. Quam vero illud absurdum est & truffatorium, quod dicit auctorem Francogalliæ, qui non credit in monachis, non debuisse allegare auctoritates Gregorij Turonensis, Aimoini, Reginonis, Sigeberti, qui fuerunt omnes monachi. quasi verò minimus de practicis Palatij vel Castelletti, nesciat quod in processibus vna pars capit ius quotidie ex dictis & confessionibus alterius

rius partis & instrumentis ab ea productis: & qui pro se produxit instrumētum, tenetur etiam illud contra se recipere, vt dicit Specul. i. parte, tit. de test. vers. sed nūquid. quinimo licet super hoc varient glossæ & doctores, tamen communior opinio est, quod testes & instrumenta possunt & pro parte approbari & pro parte reprobari. Bonus text. 37. dist. c. qui de mensa. 12. quest. 2. c. si quis. De consecr. dist. 4. si nō sanctificatur. Postea Massonus dicit, quod sexcentis ab hinc annis Reges Galliæ facti sunt ex successione. at nunquam aliter Francogallista locutus est. sed vtrum primis temporibus Francogalliæ Reges essent ex electione an ex successione, iudicent omnes lectores ex illius libri cap. 6. Itaque sophisma est, cū Massonus addit, Cedrenum qui est quasi recens scriptor, dicere Reges Galliæ fieri per successionem: quia aliud est Cedreni tempore hoc fieri solere, aliud tempore Caroli Magni, & totius stirpis Merouingiorum. Sed cur vel Massonus vel Matharellus Francogalliæ scriptori, & simplici historiarum narratori ita terribiliter irascitur? Nam vt dicit Sylua nupt. lib. i. nu. 10. quomodo potest aliquis ei succensere qui est tantum relator & narrator facti? Francogallista enim tantum narrationi & relationi simplici vacat. quod si aliena dicta delerentur, charta remaneret alba. Ceteris autem dictis Massonij, quia anticipat ordinem nobis proposito, communiter respondendum erit cum matharello. Sed quod dicit, Francogalliam compositam ab auctore bene poto in aliquo cenopolio, & cum euomuisse scriptum

plenum furoris & insanix: video multos auctoris
amicos, dictum istud appellare meretriciam im-
pudentiam, flagris & carcere dignam. Tot(in-
quiunt) fuere quinquaginta abhinc annis docti
viri in Gallia, quis vnquam tam diligēter, ea quæ
ad Francorum ortum, ad maiorum institutum,
ad antiquæ Reipu.rationem pertinebant, obser-
uauit? Matharellus ipse fatetur librum esse lucu-
lenter scriptum. Vbi verò vllum iracundi animi
signum? vbi vox vlla perturbati animi in toto li-
bro, ac non potius sedatæ & moderatæ narratio-
nis? Quin Massonus suo Cuiacio recatolichato
furorem & insaniam potius obiicit, qui sibi scu-
ticam ad aliorum scripta reprehendēda sumpsit:
qui tamen cū aliis sua scutica minitatus esset,
postea flagris cæsus & conuictus tacere coactus
est. Sed credo illum in breui à Zacharia Furne-
stero suam solutionem habiturum. Massono igi-
tur ad suam truellam relegato, iam sum de dua-
bus præfationibus expeditus: maximè de illa sen-
tentia quā Massonus spe officij alicuius dedit per
antiphrasim, vt dicebat Frater Oliuerius Maillar-
dus, Domin.2.aduentus, sermon.xx: O domini de
parlamento! qui datis sententias per antiphrasim:
id est venditis: melius esset vos mortuos in ven-
tribus matrum vestrarū. Reuertamur nunc ad
Matharellum, & consideremus primum sui libri
caput: vbi dicit quod in Francogallia multa præ-
termissa sunt, quæ dici potuerunt de Gallorum
origine, quæ sunt apud Berosum, Manethonem,
Metasthenem. At hæc docti & sapientes pro
truffis & fabulis numerant: neque tamen iccirco
ab ad

ab aduersario tuo prætermiffa sunt. quia multa sciebat esse apud Iustinum & Philonem & alios quæ de Gallia dici poterant: sed quia iam pridem illa omnia diligenter & accuratè demonstrata fuerant à Iohanne Picardo Trotteriano in libris v. quos inscripsit *Prisca Celtopædia*. in *Frâcogallia* autè protestatio est statim ab initio, ea omnia prætermitti, & tatum tractatum iri quæ ad vsum Reip. & horû temporû opportunitatè vtilia videbantur. nã quæ vulgariter nugatur de Francione, Hectoris filio, & Troianis in Galliam delatis, ea relinquenda sunt Ronsardo poetæ, ad perficiendâ suam *Frâciadè*. sunt. n. tâquam fistulæ pastorum, quæ ad nihil aliud seruiunt, nisi ad faciendum saltare capras. Similis fatuitas illa est, quod cû dicit se aduersarium reprehendere, qui dixerat ante Cæsaris in Galliâ aduentum omnes fere ciuitates liberas fuisse, neque vni Regi paruiffe: tamen his verbis vtitur, quæ vel plus vel tantundem dicunt: Notû est vrbes primarias sui iuris fuisse, nulliûsque addictas imperio. Sed quod sequitur, multo maior est fatuitas. Licet in Gallia (vt Cæsar testatur) reguli plurimi fuerint, qui multos habebant clientes, quos ambactos vocat. O stultitiâ vesica inuestiendam, cum capiti viridi & tintinabulis! Ausum esse Matharellum, qui Cæsarem nunquam attigit, cum eo qui commentariis in illum editis ostendit quanti Cæsar em faceret, in certamen descendere: & (vt Massonus loquitur) tyro cum perito & veterano dimicare! Formalia verba Cæsaris hæc sunt, Alterum genus est equitum. eorum vt quisque est genere copiisque am-

plissimus, ita plurimos circū se ambactos cliētēsque habet. Matharellus ergo omnes equites Gallia, hoc est fortē amplius xx aut xxx millia Reges Gallia numerat? quod etiam pag. insequēti, hoc est pag. 13. repetit: Secundus Gallorum ordo (inquit) erat nobilium Regulorum. Transeamus ad caput 2. Matharellus scribit pag. 15. Linguam veterem Gallorum non multum dissimilem fuisse ab hac nostra vulgari, qua hodie utimur: quod probat ex Ammiano, qui scribit suo tempore, Ararim à Gallis appellari Sanconam, hodie autem vocari la Saône. A sine, quando & quo tempore scripsit Ammianus? vel vbi Cæsar tanto antiquior Sanconam vnquam nominauit? annon Cæsar Araris nomen semper vsurpat? Idem adiungit Gallos dixisse Leucas, nos dicere Lieues: eosdem dixisse Beco, nos dicere Bec. quæ fuerunt antiquæ multorum obseruationes multis ab hinc annis notæ & diuulgatæ, ac postea diligenter enumeratæ ab illo Iohan. Picardo viro diligentissimo. Sed qualis est ista consequentia? Quinque aut sex verba hodie ostendi possunt, à veteribus Gallis olim vsurpata. Ergo illorū lingua huius nostræ fuit similis. Imo verò fortius & validius est argumentum aduersarij tui: quia tam pauca hodie supersunt veterum Gallorum vocabula, linguā illorum ab ea qua iam utimur longè dissimillimā & diuersissimam fuisse. Et quoniam allegatis ab Hotomano testimoniis Matharellus non fuit contentus, age, proferamus vnum auctorem quem pro tūc Hotomanus nondum viderat: de quo tamen suam nouam editionē be

nē bene perlardabit. Is est Hunibaldus, omnium fere qui de Frācis scripserūt, antiquissimus. Mērouei tempore, inquit, Franci pene totā Galliam suo regno adiecerunt. Franci ergo Gallis commixti, de ipsorum filiabus sibi acceperunt vxores: genuerunt sibi filios & filias: qui omnes didicerunt simul linguam eorum & mores: cum quibus sunt deinceps conuersati vsque in presentē diem. Præterea, quid est quod Matharellus. cōtra Francogalliam disputat pag. 16. idioma quō nunc Angli vtuntur, vetus Gallicum non fuisse? vbi enim hoc Francogalliae scriptor dixerat, aut vnquam somniarat? Quis nescit alios fuisse veteres Britannos, alios Anglos? Cū igitur Francogallicus scriptor ex Cēsare disputat, quinimō ad oculum demonstrat, veterum Gallorum linguam cum veterum Britannorum lingua similem fuisse, quid hoc ad modernam Anglorum linguam? Argumentum, imō documentū aduersarij tui hoc fuit: quod Tacitus in Agricole vita his verbis vtitur: Britannorum & Gallorum sermonem haud multum fuisse diuersum. Item quōd Cēsar scribit adolescentes Gallos postquā aliquot annos apud Druydas iura & philisophiam didicerant, profectos in Britanniam ad meliores doctores. ex quo arguitur, Gallorum & Britānorum Druydas eādem lingua locutos. Quod verò pag. 18. Matharellus contendit linguam nostram modernam nihil habere commune cum Germanica: quis est tam parum cum Germanis versatus, qui nesciat istud esse falsum? vel, cui nota ista non sunt: Mörder, meurdrier. Spervver, esperuier. Herbergen, B.j.

Heberger. Bolvverk, Boleuert. Burger, bourgeois. Helm, heaulme. Bock, bouc. Bank, banc. Sporen, esperons. Lassen, laisser. Harnisch, harnois. Dägen, dague. Küssen, cousin. Gratzen, gratter. Trüben, troubler. Glocken, cloche. Reich, riche. Rauben, rober ou defrober. Ratz, rat. Manglen, manquer. Hag, haye. Bannier, banniere. Mantel, manteau. Stöchen, estoquer. Trapp, vne trappe, ou degré. Tromet, vne trompette. Mayer ou Meyer, vn Maire. Graben, grauer. Garten, Iardin. Fälen, Faiilir. Saal, falle. Berlen, perles. Häring, haré. Pappegey, papegay. Saffran, saffran. Krebs, escreuiffe. Speher, espieur. Feüer, feu. Stall, estable. Spiels, espieu. Pfeiffer, vn fiffre. Stub, estuues. & quingēta alia. Aduertendum tamen, quod in Francogallia nusquam dicitur, Gallos Cæsaris tempore Germanica lingua esse vsos: vt Matharellus impudenter pag. 18 mentitur. quinimo expressis terminis dictū erat, Ariouistum xiiij annorum cōsuetudine linguam Gallicam didicisse. Sed illud valde impertinēter & ridiculosè Matharellus subiunxit in fine pag. 19. Vt vult Hotomanus, qui nos etiā Germanos faceret, si posset. At idem (si posset) leuitatem Gallicam cum moderatione Germanica libenter temperaret: quandoquidem Tacitus scribit lib. 13. nullos mortalium armis & fide ante Germanos esse: multi autem viso & attento quod in Gallia triginta hominum millia bidui spatio impune, nullo auctore, trucidata sunt, per totam Germaniam ciamār, Nullos mortalium perfidia & crudelitate ante quorundam Italogallorum

genus esse. Præterea multi respondent tibi, quod
esset multo vtilius toti regno Galliarum fieri Ger-
manogallos quàm Italogallos, vt nũc sunt quam-
plurimi. vnde videmus pulchros fructus proditi-
onis, perfidiæ, poltronismi, atheismi, magiæ, ni-
gromantiæ, & per consequentiam Sodomie. O
pauperes maiores nostri aui proavique nobilium
Gallorum qui nunc sunt: si quis est sensus in infe-
ris, vt dixit Matharellus in quodam passu, quid di-
citis de filiis & nepotibus vestris degeneratibus?
vnus loripes, vnus Banquerotti filius, gubernant
rem militarem. vnus vetus Rouardus ignorantis-
simus gubernat iustitiam, Omnes gabellæ, doua-
næ, tributa, talliæ & vestigalia publica sunt inter
manus Italogallicorum publicanorum. Totum Lugdu-
num est plenum Italis publicanis, plena Lutetia.
Ferre, amodiationes, arrentamenta omnium fe-
ré Episcopatuum & Abbatiarum sunt in manibus
Italogallicorum: ipsi sugunt sanguinem & medullam
miseræ plebis Francogallicæ. Qui fuerunt inuen-
tores & cõductores & executores massacrorum
& carnificinarum? Italogalli. Qui fuerunt inuen-
tores tot talliarum & impositionum, quibus pau-
per populus excoxiatur? Italogalli. Qui fuerunt
consiliatores belli & promotores tantæ infamiæ,
quam nos Catholici accepimus in Delphinatu?
Italogalli. Qui sunt adhuc hodie qui impediunt
pacem in Gallia suis mendaciis & sophisticis in-
uentionibus? Italogalli. Nominetur ergo Italo-
gallia, si Matharellus & sui socij hoc malũt quàm
Francogallia: quia nouis reb. imponuntur noua
nomina, vt cõmuniter dicitur: Cõueniunt rebus
B.ij.

nomina sæpe suis. gloss. in. l. j. de donat. Intro iam in cap. 3. vbi Mathar. scribit aduersarium tractasse de statu Galliarum in prouinciæ formâ à Romanis redactæ: sed illum locum pluribus tractari posse. Quin tu igitur Matharelle, si patriæ nostræ dignitatem & honorem amas, non cum locum copiosius tractas? Quid verò subiungis? Cæsarem multorum Gallorum opera fidelissima & fortissima vsum esse. ô stultitiam Matharellicam! qui non vidit miseros Gallos, (in quibus Hedui primi fuerunt) qui Cæsaris partes tuebantur, non amore & studio patriæ id fecisse, sed propter ciuiles dissensiones & bella domestica, quæ inter Heduos & Aruernos erant: Cæsarem autem sub prætextu succurrendi Heduis, quos S. P. Q. R. fratres & consanguineos appellarat, vtranque partem (vt sæpe in aliis gentibus acciderat) euerterisse, & sub iugum populi sui Romani subiecisse. Non igitur fortissima & fidelissima Heduorum opera Cæsar est vsum, sed infelicissima & patriæ exitiosissima. Transeo ad cap. 4. Multis (inquit Matharellus) temporibus ante Carolū magnum fuerunt Franci. ergo non rectè Naclerus dixit in Chron. Carolum dictum Regem Francorum, id est Gallorum & Germanorū. Hoc est dicere: Multis sæculis ante matharellum natum, fuerunt fatui. Ergò Matharellus nō est fatuus. Similis est stultitia, cū ait, aduersarium suum disputare Francos fuisse Germanos, vt in Germania ius ciuitatis facilius posset consequi: quasi quis diceret Matharellum negare Francos fuisse Germanos, ne sibi vnquam suam artem rabulariam exercere

in Germania liceret. In quantum autē dicit Con-
nanum Iurecons. asserere quòd Franci nō aliam
quàm Gallicā originem habuerunt, idque illum
ex Cēsare & Liuiō affirmare: respōdeo breuiter:
Si vel Connanus vel quiuis alius vculam vnam
in omnibus Cēsaris & Liuij libris ostēdat, vel ad
Francorum nomen, aut gentem, vel ad hoc pro-
positum pertinentem: vicerit Matharellus, & pal-
mam tulerit. Sed Nostradamę prius altas Sequa-
na turres Trāsiliet, quā aut massonus aut Matha-
rellus hoc ostendat: aut illud quod sequitur: Bea-
tum Rhenanum idem putare, qui tamen in omni-
bus suis libris tam iracundē & stomachosē nos
Gallos irridet, qui aliunde quàm ex Germanis no-
stram originem repetamus. Disputat postea ma-
tharellus Germanos alios fuisse, alios verò Ale-
mannos. quod neque ad propositum pertinere,
neque cuiquam nisi imperito vnquam dubium
fuisse, quis ignorat? Itaque quod integras paginas
ex Ammiano subiūgit, ex quibus probet bellum
gestum cum Germanis non fuisse bellum cum
Francis, planē absurdum est. nam idē auctor alio
loco dicit, Alemānos dictos fuisse primū à Le-
manno lacu, à quo & Germani & Franci antiqui
longissimē remoti fuerūt. Sed istud argumētū in
qua figura, aut in quo modo est? Alemāni & Ger-
mani fuerunt diuersi populi: quia Iulianus Im-
perator bellauit cū Alemannis adiutus à Francis.
pag. 23. Ergo Frāci Germāni & Alemanni nō fue-
runt vnus populus. pag. 25. Transeo ad c. 5. in quo
tuus aduersarius ostenderat plurimos antiquos
scripsisse, Frācos dictos esse liberos & immunes,

& vocē Germanicā idem etiā hoc tempore significare. Hoc nō probat matharellus. At probarunt Gregor. Tur. Abbas Vrsperg. Sigebertus, Ado Viēnsis, Gothfredus Viterb. Rursus matharellus non probat quod dixerunt Francos à ferocitate denominatos fuisse. Et certè nec ego, si quis diceret matharellum denominatum quasi paruum fatuum Italicè: quia matharellus non est paruum fatuus, imo magnus. sed tamen probabile est, scriptores illos semilatinos, cū Franci propter ferocitatem animi & virtutem tributa Romanis soluere recusarent, & se immunes profiterentur, ad illud ferocię nomen allusisse, vt multos in matharelli nomine ludere quotidie illo modo videmus. Sequitur cap. 6. in quo Matharellus dicit Hotomanum velle reducere in vsum antiquum morem eligendi Reges. imò Matharelle, introducere novum morem eligendi archifatuos Regis: ne tibi fiat iniuria si aliquis tibi præferatur. Vbi verò vlla istius reductionis vel tenuissimæ mentio fit in toto libro Francogalliæ? At ille (inquires) asserit hanc veterum consuetudinem fuisse. cur ergo historiales libri scribuntur, si non liceat illos allegare? l. j. ff. de cadau. punit. sed quid tum postea? Idem asserit & probat Reges antiquos longum capillitium mulierum more aluisse: carpento bubus iuncto ad populi comitia deduci solitos fuisse: iccirco ne intendit illam consuetudinem reducere? Inquātum verò tu dicis, quod nec ex aliis innumeris testimoniis probari potest, populum illam auctoritatem habuisse, nec ex Carolimagni testamento, verba ipsius testamenti forma

malia audiamus: Quod si filius cuilibet horum trium filiorum meorum natus fuerit quem populus eligere velit vt patri suo in Regni hereditate succedat, volumus vt consentiant patrui ipsius, & regnare permittant filium fratris sui in portione regni paterni. Plurimos alios locos citat Hotom. quibus suum dictum fundauit: sed præter illos, allego Hunibaldum omnium antiquissimū, quem protunc ille nō viderat. Anno (inquit) Dominicæ natiuitatis cccv. omnes duces, proceres & nobiles Francorum in mense Martio conuenerunt apud Neopagum pro noui Regis electione facienda. Et infra, Hi omnes cum ceteris vno consensu Pharamundum de regio genere ortum vnanimiter in Regem elegerunt. Inquantum autem Matharellus dicit, nullos nisi Regum filios aut propinquos agnatos successisse: iudicamus Sigebertum, qui sub anno 890. dicit Francos Regis filium exclusisse, & alterū elegisse. Franci (inquit) neglecto Carolo Ludouici Balbi filio, puero vix decenni, Regem sibi præfecerūt Odonem filium Roberti Ducis, quem à Normannis occisum supra diximus. Audiamus Reginonem, qui lib. j. sic loquitur: Sub anno 925, Carolus Simplex Rex Franciæ in custodia, qua tenebatur, obiit: qui fertur vir hebetis fuisse ingenij, & minus aptus vtilitatibus regni. Omnes etiam à filio eius deficientes, quendam Rudolphū sibi regem eligunt. Aimoinus autem filium eius appellat Ludovicum: Rudolphum verò dicit fuisse filiū Richardi Burgundiorum ducis. Ex eodem stultitiæ genere est, quod matharellus pag. 40, scribit, Non esse bo-

num argumentū quia Childericus rex ob facinora pulsus est à populo, ideo in populi potestate fuisse Reges eligere. Præterea illo tempore Francos idololatrias & non Christianos fuisse. Quid? annon qui dānare potest, potest & absolueret? l. 3. ff. de re iudic. annon cuius est actionem denegare, eius est & dare? l. qui vetant. ff. de reg. iur. eius est repudiare hereditatem cuius est acquirere? l. is potest. ff. de acq. hære. Sed audiamus Hunibaldum. Anno, inquit, regni sui sexto conspirantes contra eū principes & procures Francorum, propterea quod insolenter & nimis luxuriosè viuēs, vxores & filias nobilium plures vitiaffer, voluerūt eum occidere. quod cū ei innotuisset, cum paucis occultè fugit in Thoringiā. Pòst Franci quendam Aegidium sibi constituerunt in Regem: qui regnavit annis 8. quem Franci denuo nimis tyrānisantem & procures quosque crudeliter occidentem, tolerare diutius non valentes, eiecerunt. Idem Hunibaldus alio loco. Theodoricus otio & inertix deditus, omnia negotia Regni per Comitē Palatij, quem Maiorem domus nuncupabant, disponere cœpit. Huius maior domus fuit Ebervvinus homo sceleratus & impius, qui multa fecit mala: quibus commoti procures Frācorum, Theodoricum à regno deiiciunt, & tam ipsum quàm Ebervvinum separatos ab inuicem ad duo monasteria intrudunt. Et mox: Hildericus duorum Regum præcedentiū frater medius, & Clodouei filius, deiecto à regno Francorum Theodorico fratre iuniore, procerum electione ad regnū de Austrasia vocatus, regnavit annis paucis: qui

qui cū esset moribus asper & multis nobilibus Francorum odiosus, in venatione occisus est. &c. Quid igitur ad istas auctoritates respondet Matharellus? scribit pag. 34. debuisse Iuriconsultum animaduertere iura aptari ad ea quæ frequenter accidunt, non quæ perrarè. & pag. 42. ea quæ rarò accidunt, non trahenda esse ad exemplum. Sed quorsum, obsecro, ista disputatio pertinet? Narrantur in Francogallia multa exempla Regum à populi statibus & comitiis condemnatorum & depositorum. Hi autem sunt, Childericus, Eudo, alter Childericus, Theodoricus, Chilpericus, Carolus Crassus, Odo, & Carolus Simplex. Nihil autem istud ad præsens tempus: sed ad demonstrandam antiquorum temporum historiam. Nihil, inquam, istud pertinet ad bonos Reges & pacificos, ac mansueto ingenio præditos, qui suos subiectos tanquam filios amant, vicissimque à suis subiectis tanquam à filiis redamantur: vt pulchrè notat Iohan. Fab. in l. j. C. de sum. trin. vbi allegat dictum Senecæ: Nullum clementia ex omnibus magis quàm Regem & principem decet. & subdit, Crudelem dici principem, qui etsi causam puniendi habet, tamen modū non seruat. Ergo, siue rarò (vt vult Matharellus) siue sæpe (vt historici testantur) ista iudicia acciderint, aut libri veteres extinguantur oportet, aut hæc studiosis hominibus & legere & allegare, & commemorare liceat. sophistis autem & calumniatoribus falsas inde consequentias trahere, nullo iure permittitur: quia verba intelligi debent respectu quo prolata sunt. gloss. in l. debitor, §. fin. ff. ad Trebell. Decius consil. 283, circa princip. & quic-

quid agant homines, intentio iudicat omnes. l. 1, vbi glos. & doct. C. ad leg. Cornel. de sicar. Quāquam, quorsum ista omnia verba pertinent? aut quid intendit Matharellus? Nullum esse ius populi Francici in regnum aut regem? Concedo: & etiam illud de superabundanti concedo (si vult) quòd reges antiqui habebant plenum dominiū, arbitrium, iudicium, potestatem: & quòd non sine mysterio legislator recitat, quod euenit nouissimè, vt necesse esset reipublicæ per vnum cōsulū: & istum vnum nominat principem. l. 2, §. nouissimè, ff. de orig. iur. Certè, si Matharellus dilucida interualla habuisset, istum textum rotundū & formalem allegasset. sed audiat nunc quid inferatur. Qui habet plenum dominium, idem habet ius arbitrio suo de re sua disponendi, tam inter viuos, quàm per testamentum: quinimò disperdendi, dissipandi, dilapidandi. l. statuas, C. de relig. l. sed et si lege, §. consuluit, ff. de her. pet. quia vnusquisq; est moderator & arbiter rei suæ. l. in re mandata, C. mand. Sed iam concessimus, quòd rex habet plenum dominium. ergo deminuere de suo regno, scindere, scicare, amputare ad suum libitum potest, propter plenitudinem potestatis: quinimò si velit, etiam quemlibet extraneum hæredem in illo instituere: neque lingua, fœdere aut pactione vlla vel publica vel priuata illā testandi potestatem sibi potest adimere. l. cum duobus, §. 2, §. idem respondit, ff. pro soc. At in contrarium formalia verba Baldi hæc sunt in c. 1, §. generali, nu. 2, tit. Si de feud. fuer. contr. Quæro, an rex Franciæ posset alienare vnam de ciuitatibus Franciæ inuitis ciuibus? Re-

spōdeo quòd non, secundùm Hostiensẽ, qui ita notat, Ext. de maior. & obe. c. dilecti filij. Et ita refert & sequitur Paponus in arrest. lib. 5, tit. *de donation du Roy*: his verbis, *Le Roy ne peut alier aucune chose de s'õ domaine de soymesme: ains est requise vne pragmatique sanction, qui est proprement vne deliberation des principaux & gouverneurs du royaume.* Sed quia ego de his non multùm curo, & culpa est immiscere se rei ad se nõ pertinẽti, ideo volo iam transire ad caput 7, vbi Matharellus (vt quidam Humanistæ nuper dicebant) no uam latinitatẽ introducens, dicit, Scriptorem Francogalliæ velle toties expertas seditiones re diuiuas facere: & subiungit, inconstanter quẽri ab eo quid iuris sit in hereditate regni Francici, qui antea disputauit illud Electione non hæreditate deferri. O Matharelle protofatue, quibus verbis aduersarius tuus vtitur? Non esse relictum quæstioni locum: vtrum regnum æqualiter in plures filios sit diuidendum (sicuti ius feudale præcipit lib. Feud. l. tit. 8, de success. feud.) an verò primogenito Regnum attribuendum, vt fuit mos Gallorum in feudis & allodiis, sicuti aduersarius tuus ex Ottone Frising. comprobat. Et addit idem: Nam quum penes status potestas esset creandi & abdicandi reges, in eiusdem arbitrio erat, vni vel pluribus successionem deferre. Sed tamen si vni regnum deferatur, quid fiet ceteris? aut si remotiori, vel cuius extraneo, quid relinquetur regis filii? Hanc quæstionem tractat aduersarius tuus à superiore non abhorrentem, sed valde consentientem & consenta-

neam. Postea dicit quòd verum est aliquoties accidisse, quòd regnum inter filios defuncti diuideretur: sed quòd alter alterius imperio grassabatur (satis malè Latinè, vt Ciceronianus quidam dicebat, pro Infidiabatur) & quòd bella interdù ex illis diuisionibus nata sunt. Quid hoc ad historicum & simplicem narratorem & recitatorem veterum consuetudinum regni Franciè? An tu ignoras, quòd alia est quèstio facti, alia iuris? Historicus Francogallicus tractat de facto, tu facis consequentias de iure, quæ fundantur in stulta imaginatione tuæ mentis, sicut in niue alterius anni. Verum quidem est, quòd ex facto ius oritur? I. si ex plagis, §. in cliuo, ff. ad leg. Aquil. & ideo vt possit de iure responderi, opus est quod factũ apertè narretur. I. vt responsũ, C. de trãfact, vnde dici solet, quod ex modica facti variatione, totũ ius variatur. I. ea est natura, ff. de reg. iur. nec possumus bene cõsulere, nisi factoprius cognito. I. arethusa, ff. de stat. hom. Sed quis de isto iure vel Matharellũ, vel Massonũ, vel aliquẽ suorũ Versificatorum consulit? vbi est processus de tali negotio? vbi sunt partes quæ de ista vel hæreditate, vel electione contēdunt? & sicut est supra dictũ, Valétne consequētia: Quia reges olim longos & tressatos crines habebant, sicut nũc puellæ apud Suitenses & Allemānos: ideo ille modus faciendi est in vsum reuocandus. & quia fuit olim consuetudo Parisiis, vt mariti cucurbitati ducerentur super asinos retrogadi, ideo Matharellus ita ducendus est per vicos cum chariuari & irrisione puerorum? Et quid faciemus, si non liceat no-

bis allegare historias, & credere libris historialibus? vt est text. expressus in l. i. ff. de cadau. punit. & bene Ioh. Fab. in l. i. C. de summ. trin. quod illa quæ antiquitus, & vltra cursum vitæ hominum facta sunt, probantur per historias & chronica, & communem relationem: vbi allegat l. fi. ff. de reb. dub. & §. i. Inst. de donat. & notat Speculat. tit. de probat. §. i. & facit ext. de translat. episc. c. quanto. Quinimò antiquitas habet vim legis, vt plenè notat Hostiensis in d. c. quanto. facit l. pergit, C. de sep. viol. & §. fi. Inst. de adopt. Sed hîc incurrit aliud quod est aduertendum. Nam Matharellus pag. 46, dicit aduersarium suum deprauasse locum Aimoini lib. 4, cap. 17. Videamus quomodo deprauarit. Quæstio est, vtrum Dagobertus solus in Francia regnarit (vt dicit Francogallista) an ipsius frater Aribertus regni partem habuerit: vt dicit matharellus. Certè ista quæstio pronunc tantæ est importantiæ, quàm si quæreremus, vtrum sanctus Eutropius canebat Missam in thorace & caligis, an cum toga & colobio? Nam siue duo tunc temporis regnarunt, siue vnus solus, nihil refert. quia vtrûque aliquoties accidisse, Francogallista docuerat eod. cap. 7. Sed quia propter nostrum affirmare vel negare, nihil mutatur in re: gloss. l. assumptio, ff. ad municip. audiatur testis idoneus, ex cuius autoritate quæstionis decisio pendeat. Ille autem est Otto Frising. lib. Chron. 5, cap. 9, vbi in terminis sic scribit: His diebus, Lothario mortuo, Dagobertus (excepto quod fratri suo Heriberto circa Ligerim quasdam vrbes ac pa-

gos dimiserat) solus regnauit. Audiatur etiam Godfridus Viterb. Dagobertus (inquit) Clotarii filius solus in Francia regnabat: sed fratri suo circa Ligerim flumiū paucas vrbes & pagos dimiserat: à Clodoueo enim vsque ad id tempus, regno Francorum inter filios multifariè diuiso, confusè regnatum est. Dagobertus autem vnicus rex Francorum leges Bauaris dedit. Hæc illi. Videamus nunc quid dicat Aimoinus. Verba enim Matharelli hæc sunt, Non scribit Aimoinus Dagobertum regem dedisse vrbes & pagos fruendos Ariberto fratri suo, neque pepigisse cum eo vt priuato contentus habitu, nihil amplius de paterno regno speraret. Hæc sunt Matharelli verba. Audiantur iam verba Aimoini cap. 17, lib. 4, & iudicetur vtrum Francogallista sit deprauator, an Matharellus calumniator. Collataque ei prouincia quæ à ripa Ligeris Vasconiam versus extenditur, pactum cum eo pepigit, vt priuato contentus habitu, nihil amplius de paterno sperare deberet regno. Quas autē vrbes illi Dagobertus dederit, exponit & enumerat Regino lib. Chron. I. Sedenim (dicit Matharellus) paulo superius Aimonius ita scripserat: Dagobertus amicorum consilio fratrem ex parte consortem regni fecit. Respondeo, quod Aimoinus regni consortem appellat, non respectu Coronæ, & iuris, & tituli, sed respectu administrationis. Primum, quoniam incompatibilia sunt, priuato habitu contentum esse, & regem esse. deinde quia paulo prius Aimoinus ita scripserat, Ardebat Aribertus frater regis aliquid sibi

publicorum committi munerum. Et mox ita infert. Rex tactus corde atque respectu fraternæ compafsionis ad miserationem inflexus, amicorum consilio fratrem ex parte consortem regni fecit: id est participem administrationis. Verum est quòd postmodum Aribertus illam Aquitaniam administrationem adeptus, fidem fregit. Nam (inquit Aimonius) totam Vasconiam terram subegit, & sedem regni Tholosam deligens, regnum suum latius effecit. Non igitur ex pactione & consensu rex factus est, sed vi, armis, & bello regni nomen & ditionem usurpauit. Similis stultitia est pag. 47, vbi Matharellus ait, Hotomanum noluisse inferere in suo libro locum Agathii, vbi de Francis loquitur, & filiorum in regno successione: quasi verò non Hotomanus Agathium legerit antequam Matharellus eius auctoris nomen vnquam audisset: vel non illum Agathii locum in propriis terminis allegarit hoc eod. cap. 7, pag. 62. Sed non addidit (inquit Matharellus) verbum istud Agathii: Morem fuisse apud Francos ut ex parentibus filii regna susciperent. In quo Agathii dicto Matharellus ita suam victoriam & triumphos fundat, quasi fabam reperisset in libro Regum. Sed quam consequentiam inferet Matharellus ex his verbis? an quòd regnum Franciæ non à statibus regni, sed hæreditate deferebatur? At Hunibaldus, Regino, Gregorius, Aimoinus, Sigebertus, Otto Frising. Gotfridus Viterb. Eguinarthus, Abbas Vrsp. & alij omnes vnanimè innumeris locis id testantur. Mortuo Pipino (inquit Eguinarthus Ca-

roli magni Cancellarius) Franci facto solenniter
 generali conuentu, ambos sibi eius filios reges
 constituunt, ea conditione, vt totum regni cor-
 pus ex æquo partirentur. Aimoin. lib. 4, c. 67.
 Mortuo Pipino, Franci facto solenniter conuen-
 tu, ambos sibi eius filios reges constituunt. Gre-
 gor. Tur. l. ii, cap. 101. Mortuo Theodorico re-
 ge, Franci Clodouem filium eius paruulum
 elegerunt in regem. Loca sunt eiusmodi innu-
 mera, ex quibus ponderando istud verbū, **E L E-
 G E R V N T**, & obseruando istud fieri solitum
 in solenni conuentu, & quòd multi reges pro-
 pter crudelitates & similes insanias depositi
 sunt, rationabiliter & certitudinariè concludit-
 tur, quod olim, quondam (dico tibi Matharelle)
 olim, quondam, antiquitus, in illo tempore, apud
 illos maiores nostros consuetudo fuit, vt Regnū
 electionis, non hæreditatis iure deferretur. Sed
 clamat & ululat Matharellus in plusquam cen-
 tum locis sui libri, quod Agathius expressè
 scripsit, quòd filij regum ex parentibus regna sus-
 cipiebant. Sed in Francogalliæ cap. 6, pag. 47, re-
 sponsum fuerat, quòd Frāci vt plurimū Regū
 filios bene & regaliter educatos & institutos e-
 ligebant, quum eos paterna dignitate dignos iu-
 dicabant: quòd etiam Poloni, Dani & Sueci ho-
 die faciunt: quanuis electiuum sit apud eos re-
 gnū, non hæreditarium. Sic enim tanto magis
 admonētur Reges suos filios bene instituere. sed
 tamen oportebat quòd illa successio comitiis
 regni conuocatis de communi statuum senten-
 tia comprobaretur. Certè pauci sunt ex scripto-
 ribus

ribus antiquiores Liutprando Leuita Ticinensi:
nam sunt ferè septingenti anni quòd scripsit. Is
tamen lib. 1, cap. 6, narrat, quòd mortuo rege Lu
douico Balbo, anno 890. Franci, omisso ipsius fi
lio Carolo, Odonē Roberti Ducis filiū sibi regē
crearunt. Odonem (inquit) cunctis perentibus
elexerunt. Allegaui etiam paulo ante passum v
num notabilem ex Reginone, sub anno 925: vbi
dicit, quòd mortuo Carolo Simplicē, Franci
non ipsius filium Ludouicu m, sed Rodolphum
Ducis Burgundiæ filium sibi regem elegerunt.
Sequitur cap. 8, quod est de lege Salica, vbi Ma
tharellus habuit intentionem iacere aduersario
suo catum ad tibias: sed ille habet suos alibifo
rins: & non habet defectum replicatum. Ergo
quod Matharellus dicit, incertum esse quo tem
pore lex Salica lata fuerit: cui tandem, A sine de
Aluernia, istud incertum est? nam præfatio bre
uis in illius legis principio posita, omnibus ocu
los & sensum communem habentibus id osten
dit. Quòd verò postea duas ex Agathio paginas
transcripsisti, vt probes Francos præclaris legi
bus & institutis esse vsos, quid hoc ad propo
situm? nam quod ex eodem dicis, Theobaldum
Theodeberti regis mortui filium patria lege ad
paternum regnum vocatum fuisse, aut ita vt su
perius dixi intelligendum est, mediantibus scili
cet populi Comitibus & saluo iure Statuum, vt o
mnes alij testantur: aut fides omnibus ad vnū
Chronographis, Annalists, & Historiographis
abroganda est: quorum tamen magnam par

tem fuisse monachos, clericos & presbyteros fatetur tuus ille Papirius Massonus, monachali cuculla cum illo suo iudicio dignus: ut intelligat verum esse quod dicit Speculum presbyterorum: Iudicium quale facies, dabitur tibi tale. Et est aureum dictum Barbatæ, quod iudex debet indicare secundum sal scientiæ & conscientiæ: alias mens eius est diabolica & insipida. Barbat. in c. quoniam, §. in aliis, Ut lit. non contest. Quod si Massonus fuisset tam bonus & fidelis amicus Matharelli, quàm ipse dicit, nunquam illam Latinitatem in ipsius libro reliquisset pag. sequenti, quæ est pag. 52. Lubenter illum locum de libro Agathii expunxisses, ut tuum commentum veritatis umbram prætexeret. Nā (ut isti Latinistæ dicunt) quis vnquam ita loquutus est, Tuum commentum veritatis umbram prætexit? Ex eodem fatuitatis sterquilinio natum illud est quod subiicit Matharellus: Quia Postellus (dignum patella operculum) Chopinus & Gaguinus dixerunt legem Salicam fuisse latam regis Pharamundi tempore, ideo se id credere. At tuus aduersarius pagina 69, testatus erat istud interminis reperiri in præfatione prædictæ legis Salicæ. Sed quid cum huiusmodi asino vel mulo Aluerniæ disputamus? Annon miserum est disputare de lege Salica cum eo, qui nunquam illam vidit? Nam si legisset, animaduertere potuisset eam positam esse sub titulo, De Alodis, tit. 62. Alodas autem, siue Allodia, verbum esse vetus Francicum, id est Germanicum, quo ea prædia significantur quæ,

non feudi, sed patrimonii iure tenentur. Et per hoc intellexisset, legem illam non modo ad regni hereditatem non pertinuisse (quod tamen Matharellus, communem errorem sequutus, manutenere vult) sed ne ad feudales quidē successionēs. Vidisset etiā totū illum librum legis Salicæ nulla ex parte pertinuisse ad leges ferendas de regno, sed tantū de priuatis rebus: vt in illo cap. de priuatis hereditatib⁹: quod etiā tibi clarius docere potuisset similis lex de filiabus excludendis inter leges Ripuariorum tit. 58, & item Anglorum. tit. 7. Et hoc loco non pudet te Matharelle impudentissime, quum sis procurator Reginæ matris, tamen pag. 52, obiectare tuo aduersario, quòd contra morem maiorum velit fœminas ad regni successionem vocare (de quo credo, quòd ille bonus homo nunquam cogitauit) quum tamen inter omnes (subdit Matharellus) autores conueniat, nullam fuisse gentem quæ minus passa sit mulièrēs regnare, quàm Francogallos: quæ verba si non apertam Matharelli præuaricationem ostendunt, nescio quid possit ostendere. Implicant etiam notoriam contrarietatem cum iis quæ in laudem Reginarum matrum latè Matharellus disputat cap. pen. vt ibi dicemus. Vnum tamen est mirabile dubium, quod multum facit pro lege Salica, & quod ille Claudius Scyffellus Archiepiscopus testatur fuisse allegatum inter alia motiua in Parlamento trium Statuum pro Philip-po Pulchro contra regem Angliæ. pag. 88: quòd

si Papa veniret in Franciā, ipse caneret missam, Rex autem deberet canere Euangelium. quod si mulier teneret regnum, quid esset faciendum? nonne hoc esset magnum inconueniens? Hæc sunt verba præallegati libri, pag. 88: vbi etiam adiungit, quod Regina non posset ferre in bello contra infideles l'Oriflan. Ista sunt magna inconuenientia: sed primum est grandius & scādolosius: quia oporteret quod missa caneretur à Papa, sine Euangelio: aut quod fœmina caneret Euangelium, & gereret vices Diaconi: quum tamen nec vllum actum illius ordinis possit exercere. c. noua, de pœnit. & rem. nec tangere sacra vasa: 23, distinct. sacrat. nec sacratas pallas contingere, aut Incensum circa altaria deferre. d. c. sacratas: nec confessiones audire, aut aliis benedicere. d. c. noua, de pœn. & rem. nec viri habitu (Diaconus autem est masculini generis) idque sub pœna anathematis. 30, distinct. c. siqua mulier. Quibus autem casibus. possit magistratum gerere, est pulchra & solennis glossa, 14, q. 3, s. 1. Sequitur caput 9, quod Matharellus scribit fere totum sumptum esse ex B. Rhenano, Agathio, Turonēsi, & Aimoino. Dispareat Matharellus, nisi verba illa ostendunt eum credere B. Rhenanum illorum contemporaneum fuisse. Nam si versiculus vnicus istius capituli reperiri possit apud B. Rhenanum, non recuso quin Massonus sua definitiua sententia victoriam illi adiudicet. Quantum ad ceteros historiographos, & vnde tandem velles obseruationes istiusmodi colligi, nisi ex antiquis

chronographis? Quinimò quod pag. 58, scribit Hotomanus, maiorem partem sui libelli ex Beato Rhenano excepisse: dato & non concesso quòd ita sit, attamen Matharellus fateatur suum aduersarium doctissimi viri auctoritatem sequutum esse. quod si ita est, cur non potius contra Rhenanum insurgit, quàm contra Hotomanum? postremò, cur non ostendit ad digitum istas exceptiones, vt ipse loquitur, id est transcriptiones: & vtriusque scripta confrontat, vt aduersarium suum furti & plagij conuincat? Neque verò minor fatuitas sequitur, quum Matharellus scribit, mirari se, quòd Hotomanus tam fœdè lapsus sit, vt existimet Clotildem reginam matrem maluisse potius caput quàm comam nepotibus suis abscindi. At Gregorii Turon. verba formalia hæc sunt: Maluit autem illa interfectos videre, quàm tonsos. In quantum autem Matharellus ait illam reginam tam asperam, cruentamque mortem filiis (imò nepotibus) optasse, potius quàm eos tonsos videre, non propter comam quæ breui renasci poterat: sed quia tonsura ista erat detrusio in monasterium & clericatum. O bardocuculle, cucurbitabilis, Asinomatharelle, annon te tantæ fatuitatis pudet? primum qui Reginam illam matrem excuses quòd suos nepotes occidi maluerit, quàm monachos fieri: quum eam ex Gregorio dicas bonis operibus præditam fuisse? deinde qui non infinitis locis animaduertetis, tonsuram in pueris regis non vtique fuisse monachatus initium: sed priuilegii & iuris in regnum succedendi

priuationem: velut apud Gregorium Turoñ.
 lib.6, cap.44: Franci super eum consurgunt, ac
 eum de regno deiiciunt, crinésque capitis eius,
 vi abstrahentes, incidunt. Sed & apud Aimoi-
 num lib.3, cap.61: Incidi eius præcepit capillos,
 hunc suum negans filium fuisse. Et mox: Iterum
 incisis crinibus Colonia in custodiam traditur.
 Sed alia sunt eiusmodi loca innumera, quæ in
 re tam euidenti non proferemus. nam quod pa-
 tet expressè, non est probare necesse: vt nota-
 tur in l.cuius, C.de appellat. Et homo tam fa-
 tiuus & tam excerebratus audet postea duas pa-
 ginas implere stulta & futili disputatione ad-
 uersus vnum verbum, vbi dictum erat, videri
 Clodomirum ab Agathio dictum, pro Clodo-
 ueo, in quæstione vbi agitur de crinibus. Et
 quid tandem interest ad summam huius dispu-
 tationis, vtrum Clodoueus, an eius filius Clo-
 domirus comam regio more aluerit? Sed fallen-
 tiæ causam dederat, quòd post Clodoueam
 non Clodomirus, sed Childebertus rex Franciæ
 in Annalibus nostris omnibus nominatur. Deni-
 que vbi de re conuenit, hoc est, de iure Rega-
 lis capillitij: non multum curandum est, vtrum
 Clodoueus an Clodomirus nominetur: neque
 verba sunt attendenda ex quibus nullus sequi-
 tur effectus. l.vn. in fin. vbi gloss. C. de dedit. lib.
 tol. Intro iam in caput x, in cuius initio ma-
 tharellus vlulat, aduersarium suum velle Gal-
 licam monarchiam euertere: & eò tendere o-
 mnia ipsius artificia & dogmata: quæ verba dico
 esse clara & euidentia fatuitatis testimonia: quū

tantum aduersario suo, qui nihil nisi de suis libris cogitat, virium & roboris & authoritatis attribuat. Certè neque in illo tantum est virium, vt regnum labefacter: neque in te tanta firmitas, vt labefactatum sustineas. Denique vulgare est dictum: Nemo velle videtur, quòd sibi impossibile esse cognoscitur. l. Lucius. §. Imperatores, ff. ad municip. l. si tibi, §. vnus, ff. de opt. legat. Vtrum autem falsum sit, an verum, quod ille tanquàm simplex historicus, vel potius historiarum obseruator narrat, Reges olim à populo & creari & abdicari solitos, æqui lectoris iudicium arbitriũque esto. Illud certè quod subinfert, Matharellicæ stultitiæ testimoniũ est euidentissimum: Illustrè (melius dixisses, illustrissimũ & potentissimum) principem Palatinum istas fabulas & nugas pati, quibus tamen sui ad pileum vocentur: quasi verò instituta & consuetudines alterius nationis, alicui principi diuersæ nationis præiudicent. Tu ipse Matharelle, dicis Polonos retinere ius electionis. Quid igitur, ad Polonos pertinebit tua tam cholERICA disputatio de successione Francorum hæreditaria? Tu dicis pag. 52, nullam fuisse gentem quæ minus passa sit mulieres regnare, quàm Francogallos. Quid hoc reginis Angliæ aut Scotiæ aut Hispaniæ præiudicare potest? Tu pag. 126, scribere ausus es, legem Salicam, quæ mulieres à Regni hæreditate excludit, esse naturalem, neque quicquam esse melius, & ad naturam accommodatius, quàm hominem (virum, voluisti dicere) caput fœminæ, regnare. Annon

hæc tua verba formalia sunt? an de meo quicquam adieci, vt Papyrius? Quæro nunc ex te: Putâsne quòd serenissima Angliæ regina tuo isto fatuo & temerario dicto indignabitur, quasi suos subiectos ad pileum voces: vt tu blatteras? Non certè magis, quàm si cum tuo viridi capitis & auriculato in palatium eius ingressus, buffonis more tripudiasses. Quinetiam cum ista tua sufficientia oratio Latina tua consentit. Nemo (inquis pag. 63) negare aude illud proprium regibus omnibus non fuisse, pro, Nemo negare aude illud proprium regum omnium fuisse. sed vt ad illud redeamus, quid ad externos principes pertinet disputatio de iure alterius patriæ? quasi verò non omnes sciant, quòd varia & diuersa est regnorum & principatuum conditio. Alii reges à populo eliguntur: alii ex paterna successione regnum adipiscuntur: alii de plenitudine potestatis liberè & ad placitum omnia disponunt: vt Turca: alii sine Statuum consensu nihil disponunt: vt Polonus. Sed ponam exemplum de inuictissimo & gloriosissimo Imperio Germanico. si Matharellus est baccalaur eius in Iure ciuili, sicut ego sum in canonico, debet ista scire: quòd Imperator dicitur dominus totius mûdi: l. de precatio, ff. ad leg. Rhod. de iact. l. bene à Zenone, C. de quadrienn. præscript. dicitur sanctissimus & nobilissimus. l. quæris. ff. de natal. restit. dicitur Optimus Maximusque princeps. l. qui solidum, §. 1. ff. de legat. 2. personarum omnium supremus, l. pen. C. de bon. quæ lib. Lex in terris animata. §. fin. auth. de consulibus. & cõmunis

omnium pater. auth. neque vir. quod ex dot. Omnia sunt in potestate Imperatoris. 8. distinct. c. quo iure. 23, q. 8, c. conuenior. Omnes principes ei subiecti sunt. 7, q. 1, c. in apibus. omnes nationes ei subsunt. 11, q. 1, c. volumus. & omnes prouinciæ. 63, dist. c. Adrianus. Persequendo quineriam decisiones glossarum & doctorum, Imperator est vnicus in orbe Romanorum rex & imperator. glos. in c. venerabilem, in verbo, In Germanos, de elect. c. si Imperator, 186, dist. solus ex propria iudicat conscientia. Barth. in l. 1, C. vt quæ desunt aduoc. Imperatorem qui diceret non esse dominum & monarcham totius orbis, esset fortè hæreticus: vt in terminis per Barthol. in l. hostes. nu. 7, ff. de captiu. & postlim. Imperator appellatur sanctissimus, sicut Papa: & alibi dicitur religiosissimus: vt notat Paul. de Ca. in l. cum Syllanianu, nu. 4, C. de his quæ vt indig. Imperator solus etiam sine consilio procerum potest legem condere: vt idem Paul. not. in l. fin. nu. 2, C. de legibus. Imperator aliquando appellatur sacratissimus, aliquando sanctissimus, & aliquando Deus in terris. Idem Paul. de Cast. in rubr. C. de nouo Cod. compon. num. 5. Audis hæc omnia Matharelle? quum tamen hæc omnia nos & Legistæ & Canonistæ dicamus, nihilominus tamen limitantur multa in Bulla Aurea, quæ est de iure Imperii Germanici: quam si videas, facile cognosces quod non omnia quæ de vno principatu dicuntur, intelliguntur de alio. quinimò non omnia quæ de vnius regni statu quondam dicebantur, etiã de hodierno statu

dici possunt, sed quòd verba quæ de aliquo pronuntiantur, debent intelligi rebus sic vt protunc stantibus: vt not. gloss. in l. quòd Seruius, ff. de condict. ob caus. in verbo potest. Postea Matharellus tres aut quatuor totas paginas replet inepta disputatione, quòd Monarchia sit melior quàm Aristocratia & Democratia. quæ disputatio qua ex parte ad propositum pertineat, diuinare non possum: quum Hotomanus tantis laudibus maiorum nostrorum in monarchia constituenda sapientiam prope in cælum extulerit. Quum autem multa sint in illis paginis fatua & ridiculosa, tum illud in primis, quòd scribit pag. 71, his verbis: Franci semper fuerunt orthodoxæ fidei Christianæ & catholicæ. Benedictus Dominus! Certè si Matharellus legisset Saluiani Episcopi Mafsil librum 4, pag. 24, & pag. 25, qui & inter Gallos erat, & Gallis prædicabat, & de Francorum sanctimonia, & deuotione & pietate & religione mirabiliter loquitur, non ita facile Procopio vel Agathio Græcis & alienigenis credidisset. Similis est fatuitas, quum dicit pag. 59: Profer nobis regnum, siue antiquum, siue recens, ita constitutum, vt solo nutu populi, qui modo Rex erat, modo sit aulædus, modo citharædus, modo ludimagister, vt tu. Capió te ad verbû, Matharelle. Nā quidā ex aduersarii tui discipulis, statim quū hæc legisset, dixit: Profero Ptolemæum, qui Auletes appellatus est, qui ab Aegyptiis subiectis suis quia nimium aulædos & tripudiatōres amabat, eiectus est, & cognominatus Auletes, vt ex tuis Epistolis familiaribus

cognoscere potuisti. Profero etiā (dixit ille) Dionysium ex Syraculis eiectum & Corinthi profugum, vbi, vt Cicero ait, ludum aperuit: vnde factum prouerbum, Dionysius Corinthi: quod in tuis Chiliadibus poteris videre. Iste ergo fuit ludimagister, sed non vt Hotomanus: qui iuris studiosos annos iam amplius quā xx docet: quā dignitate nullam fuisse Romæ maiorem, Cicero & in Officiis, & in lib. de Oratore testatur. vnde illud eiusdem in lib. i. de senectute: Quid iucundius senectute, stipata studiis iuuentutis? Sed subsequitur alia fatuitas pag. 72, ex qua fortasse crimen Lææ maiestatis obici Matharello posset, quum ita loquitur: Nullus Rex ex tanto Capeuingiorum (id est Hugonis Capetti posteriorū) numero nominari potest, qui proprio mandatu (proprio motu, noster Archifatuus dicere voluit) aliquem occidi mandauerit. Nam ista verba quasi quodammodo videntur velle memoriā sancti Bartholomæi reficere: in cuius festo & circum circa clamāt omnes amplius quā xxx millia hominum ab Italogallis trucidata fuisse. Quod verò pag. 75, scriptum est: vidi Latinistas qui valde irridebant. Plura (inquit) de Senatus Parisiensis autoritate dicenda essent: sed non ex mendicatis & ignorantibus Iuris nostri autoribus, sed grauissimis scriptoribus. Et quis suaderet præceptori nostro (dicunt quidam iuvenes gloriosi) tantopere in rebus melioribus occupato suam operam in lauando istius asini capite consumere: quum dicatur communiter, quòd ad lauandum caput asini non perdatur

nisi lexiuium. Ergo relinquatur ipsius liber ignorantibus. At ipse Gallicolatinè loquitur. Neque dissimilis illa est elegãtia pag. 77. A Deo salus & intentio rerum omnium pendet: quod verbum omnes Sorbonistę simul congregati interpretari non possent. Item illa pag. 66: Voluit oculis nostris puluerẽ iniicere: Gallicè, *Letter de la poudre aux yeux*. & retrorsum, sed eodẽ capite pag. 61: Liber Frãcogallię sapit seditionem. vbi Gingolfus quidam dicebat nuper ponderando istud verbum S A P I T, quod correspondet O L F A C I T. Tuscis quid velim dicere, tangendo glos. in l. agaso, in verbo olfecit, ff. si quadrup. Et bardocucullus iste pag. 141, exclamat, quòd maledicta est mater aduersarii sui, quę genuit Mastigem sexus fœminci. Certè ego credo quòd milies maledices horam in qua fuisti natus, vt reciperes tantum dedecus quod pro editione istius libri recepturus es. O pauper Gynæocratume, ne, annon legisti in Speculo presbyterorum istos notabiles versus: Vis liber fieri? non te subdas mulieri. Vísque miser fieri? mox te subdas mulieri. Sequitur cap. xi, in cuius initio Matharelus fatetur se dubitare de Purgatorio & Inferis: & p̄r consequens hæreticum se ostendit. Nam pag. 77, dicit veteres Francogallos grauiter ferre suam progeniem degenerantem: si tamen (inquit) aliquis inferis est sensus. De quo dicto illum ad Sorbonam & Inquisitores remitto: quia ista propositio licet sit conditionalis, tamen est suspecta & piarum aurium offensiua. In quãtum autem subdit quod vnicum exemplũ profertur

regis à Francogallis depositi: labilem suam memoriam Matharellus ostendit, quum sup. cap. 61, Regū octo exempla producta sint: sed & paulo post calumniatorem se ostendit, quum subdit, Bellè dicit Hotomanus, sed nihil probat: quasi verò verbulum vnum in toto suo libro de suo capite posuerit, ac non ad singula verba statim testimonium & auctoritatem subiunxerit. Sed pag. seq. hoc est, 80, duo sunt Matharellicæ fatuitatis documenta, vel maxima: primū quod principē Palatinum (quem superius illustrem appellarat) Germanosq; scilicet ipsius Consiliarios) appellat ignorantes, Gallicè, *ignorants*: Gallus (inquit) Germano principi, & Germanis de Gallia differens, ignorantibus imposuit. O Matharelle (dicēt isti Germani) tu verificasti dictum Thucydidis, ut quisque est maximè audax, ita maximè est ignorax. Verū illa subsequens incongruitas multo magis istis Humanistis & Latinizantibus ad ridēdum apparauit, quum illum eiusdem paginæ locum legerunt: Gallus, quo nomine de patriis legibus dicentem par esse videtur, cui credi debeat. Nam verum est, quod Episcopus vel Presbyter si errat in Grāmatica, non est à sapientibus irridendus, ut dicitur 38, dist. quauis, s. sed licet, &c. sedulo. & quod sancti loquentes per barbarissimos, non sunt irridendi. d. c. sedulo, &c. de consecr. dist. 4, c. retulerunt: sed Matharellus neque est episcopus, neque prsbyter, neque sanctus. Ergo, &c. Neque verò minor illa impudentia est, quum ad testamentum Caroli magni respondet nihil opus fuisse auctoritate & cōsensu

statuum regni. Nam eius testamenti verba, in terminis hæc sunt: Quod si filius cuiuslibet horum trium filiorum meorum natus fuerit, quem populus eligere velit, vt patri suo in hæreditate succedat, volumus vt consentiant patruus ipsius, &c. Quinimo Regino lib. Chron. 2, sub anno 906 dicit, quòd Carolus ille Magnus non fecit suum testamentum de diuidendo suo regno inter suos filios, nisi in Parlamento trium Statuum: quod PLACITVM dicebatur. Cum primoribus, inquit, & optimatibus Francorū de partitione sui regni inter filios suos placitum habuit: & testamentum de illa fecit, quod à Francis confirmatum est. Similis etiam illa stultitia est, Aimoinū lib. 5, c. 17, nō loqui de Carolo Caluo, qui in populi Comitibus Rex inauguratus est, sed de ipsius patre Ludouico, qui eum inaugurauit: quasi verò de vno sine altero loqui possit. Item, Non esse bonam consequētiam, Regem illū in conuentu creatū: ergo in cōuētū Statuū regni. Nā c. 10, sub finē probatū fuerat, solēnē statuū cōgregatio nē, modo Placitū, modo Conuētū appellari. Quod verò subiungit anno 1560. Statuuū conuentū Aureliæ habitum fuisse, vbi leges de summis quibusque Regni negotiis cōstitutæ sunt: in quo aduersarij sui disputationem cōfirmat: in eo se manifestum preuaricatorem ostendit: sicuti pessimum Grammaticum, quando pag. 83. italoquitur: Gallias & Germaniam totūque Occidentis imperium vexatas & euersas; quem barbarissimum isti Humanistæ dicebant dignum esse propter quod Matharellus in Collegio Montis-acuti flagris cæ

deretur: vbi quidā dicebant (nescio an sit verum) Matharellum Capettum fuisse. In quantum verò reprehendit eum qui dixerat Abbannagiū, non autem Appēnagium: obsecro, quid ridiculosius? cū etiam hodie Gallicè vetus Frācicum, id est, Germanicum verbum retineamus, Bannir. Satis autem constat, Appennagiū esse partē exclusoriā: quasi dicas Legitimā liberorū. Sed illud multo criminalius, quod pag. 85. dicit, Romanum Pontificem, sui ordinis hominibus plus æquo fauentem, iniquæ incarcerationi Ludouici Pij consensisse: cū tamen sacri Canones dicant, quod Papæ iudicio adeo est standum, ac si de ore Dei aut Beati Petri esset prolatum. 19. distin. c. sic omnes. & quod nemini mortali licet de eius iudiciis, statutis & sententiis disputare. 17. q. 4. ca. si quis suadente, in fin. scilicet quia solus est vicarius Christi in terris. c. licet. Extr. de elect. & c. quanto. Extr. de translat. Quod si Papa secularem Principem deponere potest, multo magis illius Ludouici depositioni consentire potuit. c. ad abolendum, Extr. de hæret. Quid verò dicemus de pag. 86. vbi Matharellus ex Authenticis latinis, vbi Iustinianus sæpè dicit sibi placuisse ius illo vel illo modo reddi: probare nititur vulgarem Edictorum regiorum clausulam, ad vnius Regis arbitrium referendam: *Car tel est nostre plaisir*. Mulus Alqerno-genus non erat meminens (sic loquitur Dominus Cuiacius Recatholicatus in sua Præscriptione contra Hugnottos: quā tamē bene vellet attribui Domino mallochio Ciceroniano: sed omnes suū stylum cognoscūt) quod cap. 2. pag. 18. scripserat,

morem Gallie fuisse, leges Regni sepe latino sermone scribi, donec Franciscus rex eius nominis primus id vetuit anno 1539. Sed debuerat Matharellus causam addere: quoniam videlicet praeses Curiae Parlamēti in arresto pronuntiando dixerat, Debotamus & debotauimus: quod Gallicè iam pronuntiatur, *Auons debouté & deboutons.* de quo rex Franciscus (vt quidam dicunt) multum riserat: at alij, multum iratus fuerat. Sed nihil refert. Probatum est in Francogallia PLACITVM esse verbum, quo consuetudinariè Conuētus statuum appellabatur. Matharellus (vt modo dictum est) fateatur leges Regni in solenni Statuum conuentu ferri solitas. Quid igitur ad Gallie consuetudines Iustiniani authenticas? vt illud omittam, quod Græcè, non Latinè scriptæ sunt, quasi vero simile Iustiniani & regum quondam nostrorum imperium, aut eadem Regni administrandi ratio fuerit. Certe nunquam reperietur in Authēticis, quod Iustinianus tenuerit tres Status. Ista consuetudo venit à Germanis, & per consequens à Francis. Orientales adorabant Laurata: quasi dicas Veronicam, vel imaginem sui Imperatoris per vi cos portatam: adorabant etiam sacram Imperatoris purpuram. Sed Franci & Germani nunquam hoc fecerūt. Quæ verò de Maioribus domus siue Palatij subsequuntur, quia & fatuitatis plena sunt, & nullius momenti sunt, hoc vno verbo dignabimur: patere cuius posse ex lib. Aim. 4. cap. 6. & cap. 14. & cap. 19. eundem fuisse Maiorem domus & Comitem Palatij: vnde Hunibaldus: Theodoricus ocio & inertia deditus, omnia negotia Regni

gni per Comitem Palatij, quē Maiorem domus nuncupabant, disponere cœpit. Is autē, quantum à Comite stabuli discreparet, satis in Francogallia demonstratum est: quo loco non scutica, sed flagris digna est Matharelli vesania, qui Cedreni loco in Regum nostrorum veterum contumeliam scripto ita delectatus est, vt eum totum ad verbum describeret: quem tamen ex Eguinartho & aliis conuersum ab illo Græco & non antiquo scriptore satis constat: cū Hotomanus Regum veterum honori seruiens docuisset (quod est verissimum) ista cōficta esse ab hominibus ingeniosis, Caroli Magni posteris fauentibus: & ad tollendam inuidiam facti Pipini, qui Childerico successori legitimo regnum, Papæ ministerio interueniente, auerterat. Certè si quis est passus in toto Matharelli libro, ex quo cognoscatur eius insufficientia, & defectuositas ceruelli, ille est: vbi quæ ad dedecus maiorum nostrorum dicta sunt ab inimicis & alienigenis, tam indiscretè & inconsideratè protulit: quæ de industria & consultò scriptor Francogalliæ texerat: iuxta illud, Non deteges pudenda parentum tuorum. Quod si glossæ & doctores communiter definiunt Fatuum, qui proiicit lapides: vt not. in l. si cum doctem. §. si maritus. ff. sol. matrim. certè Matharellus qui temerè tā stultū libellum proiecit, non sine causa Fatuus reputabitur. Sequuntur cap. xij. & xiiij. quæ Maquerellus permiscens, quarrit, quid opus fuerit, aut quid expedierit disputare, vtrum Pipinus à populo electus, an à Papa rex factus sit. Et respondetur ab Hugnotis,

quia Papa qui in suis decretis istud gloriatus erat, apertissimi mendacij conuincitur. c. alius, 15. q. 6. vbi glos. not. (quod certè Germani accipiunt valde nimis in malam partem) quòd Papa depònit Imperatorem quando vult. 96. dist. duo. & c. Si Imperator. Nec mirũ: cùm prima Extrauagàs Papę Ioannis sic incipiat: Super gentes & regna Romanus Pontifex constitutus est. quippe: dicebat Magister Passauantius: qui acceperat Diabolum ad verbum, quãdo illi dixit, Si procumbens me adoraris, dabo tibi omnia Regna mundi. Et hoc eodem loco Matharellus præuaricator Papam Bonif. viij. nimis audacter oneravit, cùm dixit eum regna dare & auferre pro arbitrio conatum. quasi vero Papa errare possit: qui si totus mundus sentiret in aliquo contra eum, tamen solus in sua sententia prævaleret. 24. qj. .c. hæc est fides: iudicat enim de omnibus, & à nemine iudicatur. 9. q. 3. c. nemo. Quod vero subdit, Hugnotis nimis ridiculosum videri Epistolum Stephanı Papę, quod refertur Fracogal. cap. 13. sub finem: quis hoc miretur? Papa dicit se die quodam ægrotum somniasse se fuisse subtus campanas S. Dionysij propè Parisius: ibi agnouisse Petrum & Paulum ex suis furcariis. Petrum dixisse Paulo: Hic frater petit sanitatem: & se statim factum fuisse sanum. Et cùm quidam illi dixissent, quòd dementabat: se visionem illam Pipino narraſſe: quam statim Pipinus credidit. statimque prædictũ Papam in Missa inter celebrationẽ Consecrationis vixisse Pipinum in Regem: obligans & obtestans (hæc sunt verba formalia Papę, quæ Matharellum læsa ma

ſæ Maieſtatis euidenter conuincunt) vt nū quam de altera ſtirpe (Nota, nota Matharelle) Rex, niſi de Caroli magni progenie, conſtitueretur. Vter, obſecro læſæ maieſtatis reus eſt: is qui ſtultam iſtam Pape obteſtationem irridet, an matharellus præſentis Reginæ matris procurator: qui eam approbat, & defendit? Mox autem cōcludit hoc caput ſubdendo & recitando pulchrum locum Vo-piſci in vita Imp. Aureliani: quo loco paginā 95. replevit: cū tamen illum locum Hotomanus in ſuo libro totū ad longum propter ſingularitatem poſuiſſet, cap. 10. pag. 82.

Descendo iam ad cap. xiiij. vbi Matharellus de Conneſtabulo loquitur: ſed ita vt ne ipſe quidem ſciat quid dicat, & videatur potius aſinus de Aluernia rudere, quā homo loqui. nam neque vllam nominis Etymologiam affert, neq; ſcit utrū Conneſtabulus an Comeſtabulus ſit vocandus. cū tamen aduerſarius eius tam apertè demonſtrarit eum Comeſtabulum ab antiquis dictum eſſe, quia origo eius fluxerat à Comite ſtabuli: de quo eſt apud Aimoin. lib. 3. c. 43. in fin. vnde alibi Comes ſuper cuſtodes equorum regionum appellatur, in eo. c. & cap. 57. & ab eodem Comeſtabiliſ lib. 3. cap. 70. Et idem dicimus de Paribus Franciæ, quos ille dicit deſignari ab Aimoino lib. 4. cap. 20. in loco, quem Hotomanus (vt ipſe ſcribit) non animaduertit. Et quid dicit iſte locus? quòd ad terminandam quandam controuerſiam inter Regem Clotarium & Dagobertum ſuum filium, x i i ex Regni proceribus electi fuerunt. Matharellus autem putat x i i. Pares Franciæ ab x i i illis commiſſariis originem

habuisse. Primum, non est mirum si Hotomanus istud non vidit cap. 20. quia imò est in cap. 12. sed hoc non est peius. nam qualis est ista consequentia: Rex pater & eius filius delegerunt XII proceres, in quibus plerique fuerunt Episcopi, ad pacificandam suam discordiam. Ergo illi XII fuerunt illi, qui iam dicuntur Pares Franciæ. Atqui ex pantarchis & antiquis instrumentis à Chopino productis cognoscere potueras, incertum, & varium & ad libitum Regum antiquorū modò maiorem, modò minorem eorum numerum fuisse. quod tamen ne ipse quidem Choppinus percepit. Deinde Maquerellus, qui aliis exprobrat quòd non animaduernerint loca omnia Aimoini, capiat se per nasum: qui à tam multis Maquerellunculis adiutus, ipsemet non vidit eandem historiam plenius explicatam in appendice Gregorij lib. xj pag. 38. vbi ostenditur, istos xij pro magna parte fuisse Episcopos: & tantum commissarios ad tempus pro illo negotio incidenti. præterea nō vidit Reginonem lib. 2. pag. 34. 6. sub anno. 811. vbi morem hunc xij arbitros pacis conciliatores constituendi notauit. xv cap. fatetur verum esse, quod Francogallicus dixerat, sub Carlouingiiis conuocationē trium Statuum consuetudinariè celebratam fuisse, regnūque Galliæ Pipino delatum magis auctoritate illius Conuētus, quàm Papæ Zachariæ iudicio: in quo cum tam bene inter se consentiant, mirum est, quod Matharellus scribit librum Francogallicum ad seditiones excitandas compositum fuisse. Nam si Statuū & Comitiorum auctoritas semper etiam hoc tēpore seruatur (vt dicit Matharellus) quod-

nam

nam illius Francogalliæ crimen est, vbi simpliciter regni Gallici consuetudines & mores exponuntur? Et idem dici potest, de eo quod Matharellus pag. 106. concedit aduersario suo, magnam esse differentiam inter Regem & regnum. Sed in quantum subdit, Hotomanum vt regnum Galliæ ignorantibus odiosum reddat, (ita loquitur in terminis) politiam accusare, impudentissimum mendacium est: cum Matharellus vnicam literulam in toto Fræcogalliæ libro ostendere non possit, qua præsens regni politia vel summo digitulo attingatur. Simile quoque mendacium est pag. seq. 109: Innumeras esse in Germania religiones. nam duæ tantum tolerantur, eadem quæ superioribus annis quandiu pax in Gallia vigit, toleratæ sunt: quarum vna dicitur Catholica, altera Evangelica: optandumque esset, vt tanta inter Gallos dissimilis religionis esset cōcordia, quanta inter Germanos esse consuevit. Sequitur cap. xvj. vbi Maquerellus meretricia impudentia dicere ausus est, aduersarium suum, nouam & quartam in Galliæ Regibus stirpem moliri & optare, primum Asinus iste contrarietatem euidētissimam implicat. nam antea multis locis dixerat, aduersarium suum conari ex monarchia facere Democratiam. Nūc verò dicit illum quartam Regum familiam optare. Et quem ad finem, Scarabee? Nam si religionis causam affers, facile tibi respondebitur, satis multos in hac illustrissima Capeuingiorum familia Principes esse, qui eam & colant & ament. Quod verò sic subiungit: Profer aliquem qui turbato ordine successionis Regnū sit adeptus, excluso propinquiore: capia

te ad verbum, libenter: & hæc Sigeberti chronographi verba profero, sub anno 890: Franci verò neglecto Carolo Ludouici Balbi filio, Regem sibi præficiunt Odonem filium Roberti Ducis. Profero & hunc ex Hunibaldo locum, apud Iohannem Tritenheimium sub anno c c c i x: Rex Clogio, inquit, à Romanis interceptus & occisus est: duos relinquens filios, quorum natu maior Helenus annum tunc agebat x x: minor verò natu Richimer x v i i i. Lege autem Francorum erat interdictum, ne quis promoueretur in Regem nisi x x i i i i ætatis annū cōpleffet. Hinc factum est, quòd neuter filiorum Clogionis ad regnum potuit peruenire: sed patruus eorum Clodomer electione principum fuit in Regem promotus. Protuli etiam tibi superius exemplum de Ludouico Caroli simplicis filio, quem Franci neglexerunt, & alium extraneum Rudolphū Ducis Burgundiæ filium in suum locum elegerunt: vt dicit in terminis Regino lib. 2. sub anno 925. Sequitur in libro Matharelli longa narratio, quomodo Hugo Capetus ad regnum peruenerit: de quo facto nulla prorsus controuersia est. In quantum verò subiicit, falsum esse, quod est in Francogallia de Hugone Capeto, qui summas Regni dignitates fecit hereditarias & perpetuas: primū id nunquam Hotomanus dixit: sed Franc. Connanum, quem tu clariss. & summum Iurisconsultum alio quodam loco appellas, auctorem profert. idēque audio in terminis scripsisse Arnoldum Ferronum in chronicis, quæ nunc non habeo. Quare siue hoc verum, siue falsum sit, nihil ad tuum aduersarium

sarium, qui vulgatum illud vsurpat: Pènes aucto-
rem fides esto. Quid tu ad hæc Matharelle? Con-
narius (inquis) vir doctissimus falli & hallucinari
potuit. At idem scripserunt & Stephanus Pa-
querius aduocatus, eloquens in tuo Parlamento,
& Bernardus Gerardinus Regis secretarius, vter
que (vt opinor) catholicus: quorum tamen vnum
appellas superciliosum Gallicum scriptorem &
recenter ortum, & qui maiore quam Horoma-
nus insectatione Capetum proscindit. pag. 119.
Quare tuum erat cum illis litigare potius, qui ti-
bi vicini sunt, quam trans Alpes aduersarium
querere melioribus in rebus occupatum: qui ta-
men ad illud quod subdis de Illustrissimo Princi-
pe Palatino Electore facile tibi respondebit, Ius
illud de quo blatteras & nugaris, ius (inquã) Im-
perij & Electorum Principum, & ciuitatum Ger-
maniae diligenter mandatum literis fuisse, in li-
bro cui titulus est, Bulla aurea: quẽ tu nunquam,
ne per somnium quidem vidisti. Quoniam autẽ
certum & definitum ius illud est, non est pericu-
lum ne cuiusquã Principis aut Ciuitatis arbitrio
mutetur. Intro iam in c. xvii. & xviii. in quo-
rum initio Matharellus dicit controuersiam Phi-
lippi Valesij & Eduardi Angli de iure fœminarũ
in successionẽ Regni non fuisse agitatam apud
Status Regni, sed apud curiam Parlamenti. Quid
igitur si nullum tibi proferam huius dicti aucto-
rem antiquiorẽ, quã magnũ illum Michaelẽ
Hospitalium, nuper Fraciæ Cancellarium, qui in
Oratione (quæ extat) quam Aureliæ in conuentu
Statuũ in præsentiã Regis & Principum habuit.

hoc ipsum in terminis dixit, & postea scripsit atque edidit: tractatam illam controuersiam fuisse in conuentu Statuum, neque vnquam illustriorem causam ad eum conuentum delatam & introductam fuisse. Sed volo & tibi & aliis tuis poetastris, Aureliano, Bonefonio, & prefertim Præuotio, qui se regis senatusq; Amanuenseni intitulauit, vestram plusquam asininam ignorantiam demonstrare. Nunquid vnquam vidistis styli in Curia Parlamenti? quod est fere Aduocatorum Parisiensium Breuiarium, siue Manuale. At in illo libro pag. 248. in expositione vicesimi priuilegij Regij hæc verba Stephani Auffrerij magni quondam practici & Præsidentis Tholosani reperietis. Nam ubi de lege Salica loquitur (quam, communem errorem secutus, ad ius hereditatum Regiarum transfert) ista verba ponit in terminis: Et ut facilius cognitio sit illius antiquæ obseruationis, & iudiciorum subsecutorum, quæ ex registris Curia Parlamenti trium Statuum regni ex Chronicis extraxi, declarare hoc destinaui. Philippus Diu Ludouici filius duos filios habuit, &c. Videtur Matharelle, quod illa controuersia non fuit agitata in curia Parlamenti Parisiensis, sed in curia Parlamenti trium Statuum: ut olim vocabatur Publicum gentis Gallicæ concilium: quod nomen sibi postea Senatus Parisiensis proprium fecit. Sed quia liber ille Stili Parlamenti non est in omnium manibus, ideo puto melius fore, si totum locum hic descripsero: ut & historia illa pulchra, & Statuum regni auctoritas ex autore non suspecto cognoscatur. Philippus Diu Ludouici filius,

duos

duos filios habuit, Philippum, qui cognominatus est Pulcher, & Carolum Comitem Vallesij, Belimôris. Carnoten. Aléconij & Pertici: qui postea Andegaviæ & Cenomaniæ Comes & factus & dictus est. Philippus Pulcher Francorum & Nauarræ rex, tres filios & tres filias genuit, Ludouicum dictum Hutin primogenitum, qui vno anno: Philippum dictum Longum, qui per lustrum, et Carolum Pulcrum, qui per septennium regnauere: Margaretam, quam matrimonio copulauit cum Ferrando primogenito Regis Castellæ: Isabellam, maritatam Eduardo Anglorum Regi huius nominis secundo, cognominato de Kuernam, ex quo matrimonio natus est Eduardus v. dictus Vindefoze, qui regnum querelauit. Tertiam filiam Katharinam habuit, quæ ante nuptias in virginitate moritur. Præfatus Ludouicus Hutin filium habuit Iohannem, qui antè coronationem mortuus est: & ideo non ponitur inter Reges. Similiter, vnam filiam habuit, quam matrimonio dedit Carolo Comiti Ebroicen. vnde ille Carolus pessimus Rex Nauarræ dicto Ludouico Hutin successit, & Francorum regnum adeptus est dictus Philippus Longus: non autem ille Carolus pessimus Rex Nauarræ ex muliere descendens, licet in Regno Nauarræ successerit. itaque iudicatum extitit. Philippus Longus filiam vnicam habuit, in matrimonio datam comiti Atrebatensi: cui Philippo dictus Carolus Pulcher successit: non autem prædicta filia: etsi in proximiori gradu esset. Dictus Carolus Pulcher sine liberis vxore prægnante decessit, vnde disputatio

insurrexerat, quis interim dum Regine partus expectaretur, pro regēte acciperetur. Duo erant, qui sibi iure prætendebant, & sibi deberi asserabant: Philippus Valesius & dictus Edouardus tertius, ex Isabella Philippi Pulchri filia natus. Philippo maximè suffragabatur, quòd ipse masculino gradu Carolo Pulchro proximus habebatur: Edouardo autem, quòd à scēmina esset proximior gradu: Et quia nullo tempore visum est per scēminam Francorum imperium moderari: his rationibus Philippus Valesius regno præficiatur, & postea rex coronatus est, ab ecclesia tutatus, & ab illo Edouardo approbatus est: qui Edouardus fidelitatem cum consensu Anglorum pro Ducatu Guiēniæ in verba Regis iuravit, anno 1329. Hæc sunt verba Practici Auffrerij. Sed ultra eum ego me iam subuenio de altero libro quem cum in tam multis passibus tui libri tātum laudes & commēdes, certè si dilucidū tuæ stultitiæ interuallum habuisses, certiorari ab illo de hoc tuo dubio potuisses. Ille est liber Claudij Seyssellij de lege Salica Gallie scriptus, & cum Monarchia regni Gallie ab eodem cōposita impressus: in quo c. j. fo. 8. sic scribit: postquam illam totam historiam Philippi Pulchri & Edouardi Angli recitauit: *Et furent mādrez les trois Estatz generauls du Royaume, ensemble tous les notables clers, docteurs, & autres gens d'estat expres, cognoissans en telles matieres: & esquels trois Estats se presenta d'un costé Philippe de Valois & c. d'autre part se comparut ausditz trois Estats Edouart le tiers. Roy d'Angleterre & c. Item pag. 89. Finalement parties ouyes d'une part*

part & d'autre, les Princes, Prelats, Nobles gens des
bonnes villes; & autres notables clers faisans & re-
presentans les trois Estats generaux du Royaume as-
semblez pour ladite matiere, dirent & declarerent, que
selon Dieu, Raison & Iustice, à leur aduis le droit du-
dit Philippe de Valois estoit le plus apparent pour
paruenir à la Couronne. Or, Matharellus & omnes
Italogalli aduertant ad hoc punctum. nam est
magnum argumentum supremæ, imò supremis-
simæ auctoritatis & præminentie triū Statuum:
quod reges ipsi vel ius regni & Coronæ preten-
dentes, statuum iudicio se subiecerunt: & quod
adhuc illo tempore, hoc est anno 1328 Status Re-
gni Gallie habuerunt summam auctoritatem &
supremam potestatem immediatè à Deo adiudi-
candi Coronam: & per consequens à contrario
sensu consequentia est euidētissima: quod cui est
ius dandi, eidē est ius denegandi, vt supra dictum
est ex l. qui vetant, ff. de reg. iur. & plenius in gl. l.
iij. ff. de re iud. Et quoniam teneo nūc in manibus
illum Claudij Seyssellij librū quem Matharellus
valdè, & non sine causa, laudat: nō est omittēdum
quod notabiter dicit in lib. de Monarch. c. 13. er-
roneam esse cōmunem opinionem, quod quando
loquimur in Gallia de tribus Statibus, ponitur in
illo numero Ordo Ecclesiasticus. nā in terminis
sic dicit: *Et en ces trois Estats ie ne compren point
celuy de l'Eglise: ains les pren ainsi que l'on fait es
autres pāis: asçanoir la Noblesse, le Peuple moyen,
(que l'on peut appeler le peuple gras) & le Peuple me-
nn.* Et post cap. 25. secundum ordinem sic decla-
rat: *Ceux à qui appartient le maniement de la mar-*

chandise, qui est defendu à la Noblesse, les offices des Finances, les offices de Iustice, & de prattique. vbi est vñum notabile corollarium, his verbis: Il y a par mon opinion plus d'officiers de Iustice & de Prattique en France, qu'au demourant de la Chrestienté toute ensemble. Cap. vero seq. hoc est cap. 16. ita scribit: La vocation du peuple menu est principalement au laburage de la terre, aux ars mechaniques & autres mestiers inferieurs. Sed iam tempus est redeundi ad nostrum Scarabeum: qui sub eodem capite frendet dentibus cōtra quendā, quem dicit duobus ab hinc annis cum audacia & supercilio Gallicè de rebus Gallicis scripsisse. Oportet quòd ab aliquo sit irritus: & forte à Bernardo de Girardo, regis secretario, cuius librū nonissimè mihi quidam ostendit, vbi non minus multa dicuntur & de Electione, & de reginis matribus, & de Parlamento, & de Rabulariis, & aliis rebus quas Matharellus reprehendit, quàm in Francogallia dictum fuerat. Postea verò Matharellus tractans iterum de lege Salica, pag. 126. dicit, quòd credit Postello, qui asseruit quòd non est dicendā lex Salica, sed lex Gallica. Ex quò iterum probari potest ad oculum, quòd nec Matharellus, nec Postellus, (vterque Archifatuitatis inuestitura dignus) vnquam vidit legem Salicam: & quòd loquuntur de nostris Antiquitatibus sicut cæci de coloribus. Et ex eadem fatuitatis cloaca fluxit illud quòd sequitur: Nihil esse ad naturam accommodatius, quàm hominē, qui caput fœminæ est, regnare. quò quid magis bestialiter ac brutaliter Latine pronuntiari potest? Hominem esse caput fœmi

fœminæ. & de quali homine Matharellus intelligit? Ex eodem fatuitatis genere illa sunt, quibus indignatur Ludouicum x i. vocari in Aduersarij libro callidissimū & versutissimum. O stultitiam Matharellicam! qui cum toties Claudium Seysselium Archiepiscopum Taurinensem laudet, tamen non vidit libellum eius iam pridem Lutetiæ cum priuilegio regis & Parlamenti impressum de vita Ludouici x i i, vbi mille locis illum Ludouicum x i. tyrānum, impiū, sceleratū, & nefarium & Dei contemptorem appellat; & multis verbis eius impietate insectatur. Sequitur ca. x i x. cuius initio Maquerellus dicit Francogalliam data opera scriptam aduersus reginam matrem. Aliquoties iam dictum est calumniatores talionis pœna teneri. l. vlt. C. de calumniat. Quare aut impudēs illud mendaciū probet Matharellus necesse est, aut, si quid iuris est in Gallia, merito supplicio afficiatur: nisi fortē (vt Cicero dixit) excusatione summæ stultitiæ, summi peccati veniam postulet. Simpliciter igitur respōdebit Hotomanus Matharellum mentiri: &, de consilio Petri Iacobi, qui fuit bonus practicus, & melior quā Iohannes Gallus aut Carolus Molinæus (qui aliter opinantur) adiungit eum mentiri per gulam: & quod suus liber de nullo principe vel principissa, qui vel quæ fuerit de post cētum annos non facit vllam mentionem: sed simpliciter & narratiuē processit in obseruationibus Francogalliæ, referēdo singularia quædam & notabilia, sine vllius personæ quæ viuat læsione. Nihil igitur tam impudenti Scarabeo respondendum est. Sed nota-

bilis fatuitas Matharelli demonstranda sub pag. 136. vbi dicit non permitti Regibus gubernationem Regni citius, quàm aliis priuatis adolescentibus rerū suarum administrationē. quo nihil stultius dici potuit. nā Iure ciuili non ante 25. annum rerum suarum administratio conceditur. l. j. ff. de min. At nullus est practicus in Parisiensi Palatio, qui non possit Matharellum docere, quod Regis Caroli v. instituto in Statuum conuentu approbato, & postea per Carolum vi. confirmato, lex fuit lata, vt Reges ineunte anno xiiii. pro maioribus & administrandi regni capacibus haberentur. Ex eadem stultitiā, cloaca illud est, quòd cum Matharellus pag. 126. scripserit, legem esse non Salicam, sed Gallicam, imò naturalem, vt homo caput fœminæ regnum obtineat, neque quidquam melius aut naturæ accommodatius dici posse, tamen hoc eodem cap. multis verbis contendit, Regni administrationē fœminis esse committendam: contra Iohan. Pyrrhum in l. fœminas ff. de reg. Iur. vbi per viginti fundamenta tuetur legem Salicam. Quòd autem Matharellus dicit tragicos euentus qui olim ex eiusmodi administrationibus acciderunt, silentio & taciturnitate sempiterna esse opprimendos, contentus sum pro amore Matharelli concedere, ne catum qui dormit, excitemus. Postquā verò multa Matharellus dixit in laudem fœminei sexus, tandem pag. 141. quasi deflens amarè, & pectus compungens exclamat cōtra suum aduersarium: O misera mater quæ te genuit, mastix fœminei sexus! quasi à contrario sensu dicere debeamus: O beata viscera quæ

ra quæ te portarunt Maquerelle, patrone, defensor & aduocate sceminei sexus! Oremus pro deuoto scemineo sexu Quatum gratiæ tibi pro isto bono officio scire debent omnes domicella Curtis? quot bonas illarum gratias per istum tuum libellum acquisuisti? & maximè cum Regnam Blancam defendisti: & Iohannem Iouillæum vnicum Gallicæ historiæ scriptorem sapientissimum, dixisti tibi esse suspectum & mendacem, quia tanta mala de Regina Blanca dixerat. Vnum est suspectissimum, quod in patrocinando generaliter illis bonis antiquis Reginabus, nullam fecisti mentionem eius horribilis supplicij, quo Brunehildis affecta est, cum ab equo ferocissimo distracta, & membratim discerpta est: vt omnes historici testantur. Sed credo te hoc fecisse ad cautelam: quia nunquam tacuisse nocet, nocet esse locutum: vt notat glos. magna in fil. actus legitimi, ff. de reg. iur. maximè quia (vt dicit Salomon) non est caput super caput serpentis: neque ira super iram mulieris: notat Bal. in l. si apud, C. de reuoc. donat. & quãdoque in mulieribus Igneus ille furor nescit habere modum. glos. in. §. nouimus, in Authent. quib. mod. nat. effic. legit. Preterea cum tam bene scias & de Iouillæo & de Connano de trahere, & illis aliisque qui aliquid contra tuum desiderium scripserunt, fidem abrogare: mirantur omnes cur non etiam illi seuerò & rigoroso Catoni maledixeris, cuius dictum illud toties in Francogallia recantatum fuerat: Date franos imponenti naturæ: indomitoque animali: & sperate ipsas modum licentiæ facturas. Sed ei qui senten-

tiam illam allegauit, dicis non frēnum, sed restim esse mittēdam. quod quidem ille tibi, Maquerelle, reddit tuum. Restis est propria latronum, & furum, & maquerellorum. Tu qui iustitiam vendis pauperibus, qui tuæ propriæ vxoris maquerellus es, qui dicis te nullis restibus & funibus furorem eius frēnare posse, serua tibi quod tuum est: & vide, vide bene decisiones Doctorū in l. mercalem te habere vxorem dicis, C. de condict. ob turp. caus. & An quis ob lenociniū suæ vxoris ab accusatione remoueri possit, vide Scribentes in l. ij, §. lenocinij, ff. ad leg. Iul. de adult. & discce posthac Regulā iuris cōmunis: Qui quæ vult dicit, ea quæ non vult audit. Vnum tibi consulo Matharelle, ad tollendam illam sinistram opinionem de tuo dicto contra fœminas pag. 126. vt quia tu tam eleganter scribis in Latino, traducas in linguam Latinam librum Guillermi Coquillart, Intitulatum, *Le purgatoire des mauuais maris*: vbi latè exponit, quam pœnam ibi inter cæteros sufferat Matheolus, propter opus quod composuit contra fœminas. item alterum eiusdem Coquillarti librum, qui vocatur, *l' Aduocat des Dames de Paris allans aux Pardons*, vbi respondet cuidam prædicatori qui cōtra illas clamarat. Tu scis quid euenerit Magistro Ioanni de meung, qui composuit suum Romanum *de la Rosa* contra fœminarum honorem: de quo Gerson quondam Cancellarius Parisiensis dixit in tractatu contra ipsum, quod nisi egerit pœnitētiā, est damnatus in inferno. Sed eum pœnituit, vt patet ex eius testamento Gallicè conscripto, intitulato Testamen-

tum Ioannis Magistri de Meung, vbi dolet quòd composuerit illud, excusans quòd fecerit in iuuentute. Respondere etiam debebis ad dictum vulgare, de quo est in Syl.nupt. lib. j, num.162. quòd Demones neutrales neque in cælum ascenderunt, neque in infernum descenderunt, sed remanserunt in corporib. mulierum. & vulgari dicto:quòd mulieres sunt sanctæ in ecclesia, angeli in accessu,dæmones in domo,bubones in fenestra,picæ in porta,capræ in horto. Quòd si tuus aduersarius isti tuo libro respondeat, consulo tibi vt audacter replices:& si triplicet,vt quadruplices:sic,vt habeas semper vltimum:& sis similis mulieribus, que dicuntur non posse inferuire Missæ: quia nunquam perficeretur Kyrieleyson, quia semper volunt esse vltimæ ad loquendum. Sed est mirum,cur matharellus tantum irascatur ei libro,qui tam procul & vltra Alpes impressus est:& tamen toleret eum, qui in sua barba,in vrbe Parisius, cum priuilegio Regis est impressus, quinimo ipsi regi dedicatus, vbi tam multa de mulierum regimine dicuntur. Nam extat Dionisij Lambini professoris regij commentarius in Ahemiliũ Probum nuper impressus: cuius pag. 345.verba hæc sunt formalia ex translatione loci cuiusdam apud Diodorum Siculum libro 19. Olympias Alexandri Magni mater,illo mortuo, nepotum suorum regiorum corporum potestatem nacta,& sine periculo regnum adepta,secundam fortunam humanè non tulit.sed Eurydicen & eius virum Philippũ primũ in custodiã cõiectos indignis modis tractare & vexare conata

est. Nanque iis in ædificio paruo vndique circum-
sæpto, nullumque exitum habente, conclusis, per
vnam angustâ fenestram res necessarias eis præ-
bebat. Ad multos autem dies sauius inhumana,
atque ab institutis & legibus aliena, ex-
prompta, posteaquam apud Macedones infamia
flagrauit, propter illorum erga eos. in quos
illa crudelitas vsurpabatur, misericordiam, man-
dauit Thracibus quibusdam, vt Philippum,
qui annos sex & menses quatuor regnarat, ferro
compungerent, & stimulent. Eurydicen
verò, quòd liberius loquebatur, & quòd clamabat,
ad se magis, quàm ad Olympiadem,
regnum Macedoniæ pertinere, grauiore supplicio
dignam esse iudicauit. Itaque misit ad eam
gladium, & laqueum, & cicutam: vnòque tempore
constituit, vt quodcunque horum vellet, ad mortem
abuteretur: neque superiorem eius, cui talis fiebat
iniuria, dignitatem reuerita, neque cõmunis
hominum conditionis, & fortunæ miserta.
Quocirca similem rerum mutationem cõsecuta,
atque experta, crudelitate sua dignum vitæ exitum
habuit, Eurydice enim Olympiadi corâ eo,
qui illa attulerat, precatâ, vt similia ei munera
contingerent, virum quidem composuit, atque inuoluit,
vulneribus lotis & curatis, prout tempus illud tulit:
ipsa autem cùm se suspendisset, zona gutturi innexa,
vitam finit: neque lacrymis fortunam suam profecuta,
neque magnitudine acerborum euentorum suorum fracta.
Olympias autem horum cædem, Nicanoris Cassandri
fratris cæde cumulauit: Iollæ sepulcrum euertit,
Alexan

Alexãdri mortẽ, vt dicebat, vlciscens. Elegit por-
rò & ex Cassandri amicis viros clarissimos mace-
dones centũ, quos omnes iugulauit. Talibus au-
tem & tã atrocibus, atq; iniustis facinoribus iram
suam explẽs, ac saturãs, citò hoc efficit, vt macedo-
nes eius crudelitatẽ abominarẽtur. Omnes enim
Antipatri verba memoria repetebant, qui tan-
quam oracula fundens, & vaticinans, macedones
moriens hortatus est, VT NE VNQVAM MV-
LIEREM SENERENT REGNI CLAVVM
TENERE, Haftenus Diodorus. Postea sequũtur
verba Dionysij Lambini, impressa Parisius an-
no 1569: notate matharelle, & massone, & Aurate
Lambini collega & socie, & amico, Præclare verò
Antipater. Nam si mulieres omnes iure ciuili
propter infirmitatem consilij in tutorum sunt po-
testate, neque suarum rerum gerendarum sunt
dominæ aut arbitræ, & quòd mulier sine tutore
auctore promiserit, id ratũ nõ est, neq; debetur:
quanto minus debet mulieri reip. procuratio,
& regni administrãdi potestas permitti, aut com-
mitti? & si viri interdum, quorum maximè pro-
pria est fortitudo, quique sapientiores & corda-
tiores solent esse natura, imperium adepti, tamen
licentia corrumpuntur, ac deprauantur: quid à
mulieribus, quibus nihil natura finxit mollius, ne
que mobilius, neque infirmitus, expectandum?
Talia sunt verba Lambini, impressa Lutetiæ, im-
pressa cum priuilegio Regis, de quibus tacent
Matharellus, Preuotius, Pisceuius, Aurelianus,
& omnis illa poetastrarum confraternitas: qui se
fatigant de iis que fiunt trans Alpes, & tacent ea
E.ij.

quæ fiant in sua barba, & aspectu. Superest cap.
xx. & vltimum: in cuius initio scribis multum
te dolere quòd egregius Iurifconsultus vnico
libello, nominis & famæ iacturam fecerit. At il-
le ex omnibus partib. mundi infinitas congratu-
latorias litteras accepit, laudantes ipsum, quòd
patriæ afflictæ tam bonum & fidele officium præ-
stiterit. quinimo est quidam Poëta laureatus in
Germania & magni nominis, qui dicitur Paulus
Melissus, qui plus scit in arte versificatoria, quàm
omnes tui Poëtastræ, qui nesciunt adhuc suas
quantitates: vt ille Aurelianus, qui primâ s O L A-
T V S fecit breuem: qui quidem melissus, in eius
laudem hoc Epigramma scripsit, & inter alia sua
opera diuulgauit: Ad Hotomanum:

*Qualis aut viridis nitet smaragdus,
Aut qualis rutilus micat pyropus
Gemma inter & Indicos lapillos:
Talis iste tuus recens libellus
Auro splendidus, enitet micatque
Inter historicos meos libellos.
Meis nec minus allubescit ille
Francis, quàm nequit hand placere Gallis,
Publicum patriæ statum tueri
Fervidis, veterumque iura legum.
Quas ex historia scatente fonte
Ad incendia Gallie flagrantis
Restinguenda, refers aqua sitellas,
Libertatis amator & patrone,
Num sunt de nihilo? pares & alter.
Quispiam studiosiore cura,
Item tertius urnulas ministret,*

Sedatum

Sedatum dabitis furoris ignem.

O si bella quiescerent Enyus

Cruentissima bella turbulenta

Enyus, Hotomane, denuoque

Pax inuiseret arua Gallicana:

Flos prisca reuiresceret inuenta,

Flos noua reuiresceret senecta.

Certè ego vidi multos, qui dicebant quòd illa carmina melius valebant aureum, quàm omnia poetastrarũ epigrammata in fine tui libri posita, duos denarios. etiã sine excipiendo tuum vicinũ Lemouicem raphanophagũ Ioh. Auratum: de quo ante duos annos vidi distichon ab Hotomano contra illum ita scriptum:

Ex solido esse prius vulgus quem credidit auro,

Extrorsum auratus, plumbeus intus erat.

Sed his omisissis descendamus ad vestram disputationem. Vos obiicitis Hotomano, quòd damnet artem Iurisprudetiæ, quam profitetur. At omnes eius discipuli respondent, quòd aliud est Iurisprudentia, quam ille profitetur, aliud Ars rabularia quam exercetis: & quòd inter illas tantum interest, quatum inter veram & non fucatam Philosophiam ab vna, & Sophisticam ab altera partibus. Deinde quòd ferè nihil dixit de per se, sed tantum laudando magnum illum Budæum, qui multis locis terribiliter insurgit in suis libris contra Palatinos rabularios, contra cuius dictum fatuissima illa tua responsio est pagina 150, quòd Francogalli auidè amant lites. Item pagina 159, quòd Gallia scatet sycophantis. O Matharelle præuarius perditissime. An tu isto modo Gallicam nationem tractas; cuius te patrociniũ suscepis-

se gloriabaris. An nescis quòd qui lites amant, reputantur calumniosi, & sunt exosi legibus, vt dicit Barbatias in Clem. vt calumniis, De re iudic. & lib. consil. 2. consil. 7. sapienter colum. 11. & consil. 31, omnia quæcunque. adeo vt in d. clementin. dictum suum ampliàs, adiungat, quòd qui de leui litigat, non sit admittendus in testem, nec in accusatorem. Et idem repetit lib. consil. 4, consil. 32. omnia col. 11, vnde boni viri lites execrantur, vt notabiliter dixit Iason in l. filio pater, 1. not. ff. de legat. 1. Idem Felin. in c. illud, coll. 5, de præscript. Et latè hoc tractatur in Naui stultifera (cuius tibi gubernatio debetur) chart. 81, de litigant. in iud. Quocirca laudatur à multis illud Catonis dictum, qui optabat forum iudiciale sterni muricibus, Gallicè, *de chaufferappes*: quod idè Budæus optabat de Basilica Parisiensi, loco illorum lapidum nigrorum & alborum, quibus alternatim paui-mentata est. Et quoniam pag. sequenti tantopere irasceris, quod aliquid dictum sit aduersus malos causidicos & quosdam iudices mercenarios: qua excusatione illud teges, quòd de decem milibus hominum qui in Gallia officia iudicaturæ administrant, vix reperiri possent quatuor, qui non præsentì pecunia suum officium emerint? Quid dices super hoc Matharelle? An nunquam legisti quod Iustinianus scripsit in Nouella 8, Nundinationem magistratuum esse omnis improbitatis principium & finem? Et illud Alexandri Cæsaris: Necesse est, vt qui magistratum emat, vendat. nec sine rubore puniri potest, qui quod emit, vendit. vnde est præceptum aureum l. ult. C. de repetund. vt qui magistratum ineunt,

iurent se nihil eo nomine neque per se, neque per alium dedisse, aut promississe. Quod iuramentum vtrum in Gallia versum sit in periurium vltimatissimum, & Iustiniani dictum verificali, tu ipse iudex esto. Certè vos habetis semper in manibus librum intitulatum Stylus curiæ Parlamēti, in cuius margine pag. 131, reperiò quòd multò magis vos scandalizat per totum mundum, quàm vnquam fecerit Francogallia. Nam ita scriptum est: Anno 1522, Rex Franciscus vt corraderet LX millia aureorum addidit Parlamento quartam camerā ex x nouis consiliariis, à singulis capiens ter mille aureos: vnde curia valde deturpata fuit. Primus enim dictorum emptorū Petrus Ledet multis corruptionibus damnatus, regradatus & eiectus est. Postea Præsidentium quoque numerus pretio auctus est. Rursus idem Rex 1543 alios x questus causa creauit. Et ex eo tempore nunquā Henricus Rex & alii successores neque melius neq; promptius habuerūt remedium inueniendæ pecuniæ quàm ex creatione nouorum officiorum iudicialium. Sed ista commemoratio tediousa est, nec facit multum ad propositum. Dictum erat autem ad propositum historiæ, quòd quondam singulis annis tenebantur Status regni siue Comitia trium Statuum: & quòd ille Conuentus dicebatur antiqua lingua Curia Parlamenti trium Statuum, vel simpliciter Parlamentum, sicut adhuc in Angliā nominatur: sed quòd postea quidam Reges commutarunt istud Parlamentum in perpetuum & sedentarium conuentum iudicum, apud quos ferè nihil ageretur

nisi de litibus. In hoc est prima querimonia, quòd mos maiorum sacrosanctus est neglectus: & quòd ferè per centum annos intermitti solent Comitia Regni, quæ debebant annuatim teneri. Secundò, quòd ille conuentus hominum qui emerunt officia & dignitates, est tanquam seminarium litium & processuum: taliter, vt quum olim perpauca essent lites, nunc post illam cõmutationem tertia pars Gallorù occupata sit in litibus & arte rabularia, Gallicè, *Chicquanerie*. Et quòd ista non sint noua, produco tibi duos testes irrefragabiles. Fratrem Michaelē Menot, & Fratrem Oliuierium Maillard, Sorbonæ Theologos. Quantum ad primum, profero tibi hæc illius verba formalia ex Sermonē quadragesimali, feria sexta, post cineres. fol. 7, Rex posuerat in ciuitatibus metropolitanis sedem iustitiæ, & domi nos Parlamenti constituit, qui vnique suum ius redderēt: & per eos populus regeretur & custodiretur in pace. Sed nunc domini iustitiarii sunt sicut catus, qui ponitur ad custodiendum caseum ne mures illum rodant. Sed si catus semel apponat dentes, plus nocebit vno morfu, quàm mures in viginti. Sic domini officarii regis positi sunt ad tuendum populum communem pauperem: & tamen hi plus nocent vni pauperi, super conductione vnus processus sex alborum, quàm omnes talliæ, omnes impositiones & gabellæ, & armigeri qui possunt eis venire in vno anno. Item Feria 4, post primam dominicam quadragesæ pag. 17, Non est nunc princeps, abbas, episcopus aut mercator, qui non destrua-

tur per processus. Animalia fecerunt aliquando multa mala, comedendo botros vinearum, & ceteros fructus terræ: sed adhuc non fecerunt tot mala sicut vnus malus aduocatus, vel cautus procurator. Item Feria 4, post primam dominicam, pag. 95: Nónne estis in ciuitate principali totius regni Franciæ Parisius? vbi deberent esse iusti Iudices, boni, & quærentes bonum & utilitatem populi: reddentes iustitiam cuilibet, secundum quod suum est. Et paulo post: Si hodie respicimus sedes Iudicum, videmus eas rubras & rigatas sanguine pauperum, qui per eos exco-riantur. O bone Iesu, dormis? O quot pauperes tui mortui sunt, qui à quatuor vel quinque annis non potuerunt habere audientiam ad persequendas causas suas. Et mox: Quid hodie est iudicium? Siquis dominus diues ducat processum contra pauperem: postquam durauerit per quatuor vel quinque annos: & inuentum sit quod pauper ius habet, venit ad dominum: Domine, oportet vos satisfacere parti vestræ, & quod accordetis cum eo, quia non habetis ius: quia si sententiam expectetis, dabitur contra vos. quid postea facietis? facietis venire pauperem, & aduocatus dicet: Amice, destruitis vos: non est casus vester ducere processum contra talem dominum: ideo oportet vos concordare cum eo. dabit vobis centum scuta: dimittatis ei hereditatem: aliter si non feceritis, decreuit vos depauperare. Item dominica 2, quadrag. fol. 104: Dico quod pulchrior rosa quæ sit in Francia, est parlamentum: & quod habet videre & super ecclesiam &

super brachium seculare. Sed ista rosa versa est in sanguinem: sic quod est omnino tincta sanguine pauperum, clamantium & plorantium hodie post eos. non mentior. Est hodie deductio causæ pauperum: ad oculum videtur, quod non. si quis quærat à paupere, qui iam per decem annos stetit Parisius in prosecutione sui processus, O amice, quomodo statis tot? quare non facitis expedire casum vestrum? est tam magnum Parlamentum: & à decem annis non potuit expedire? Respondēbit, flendo: Heu domine, si vellent, me in octo diebus expedirēt, sed hodie hominem non habeo, qui me defendat, & loquatur pro me, &c. Et paulo post: In hac ciuitate videre vnum consiliarium Curia prædari per ribaldos, capere vnam honestam & pulchram filiam per crines & angariare eam ad prostibulum: hodie non fit æstimatio. Relinquamus Menotum, & veniamus ad prædictum fratrem Olsuerium Maillardum qui Sermone xxi, fer. 2, dom. aduent. ita dicit: Et domini aduocati: nunquid plumatis aliquando anseres pingues siue pipiones? Tempore Regis Ludouici in vna ciuitate huius regni erant duo aduocati, qui erant compadres: vnus bonus vir venit ad vnum illorum, & dixit sibi, Domine, ego habeo vnam causam in Curia: vos eritis aduocatus meus, si placet. Respondit, libenter. Post duas horas venit aduersarius suus, qui erat multū pinguis, & dixit ei: Domine, habeo vnam causam contra vnum rusticum: rogo sitis aduocatus meus. Respondit, libenter. Quādo verò venit dicta: primus qui non erat tam diues sicut alius, ve-

nit ad aduocatum, & dixit ei: Domine, hodie debet teneri dieta, si placet, respondebitis pro me. Tunc dixit ipse: Amice mi, alia vice quādo fuisti, nihil loquutus sum propter occupationes diuersas, ego tamen auisabo de facto tuo: sed ego non possum esse aduocatus tuus, quia sum aduocatus partis aduersæ: tamen dabo tibi virum probum qui erit aduocatus tuus, & scribam ad eum literas. Bene, dixit iste: habeo vobis gratias, domine. Tunc iste aduocatus scripsit literas in hunc modum: Compater mi: venerunt ad me duo capones pingues: ego pinguiorem cepi, & aliū vobis mitto: plumetis à parte vestra, & ego plumabo à mea. Nunquid ita facitis domini aduocati? & postmodum iactatis vos de fatuitate vestra. Itē Dominic. i. Aduent. Serm. xi. Fertur in quadam parabola, quod Diabolus fuit semel infirmus: & venerunt medici, & quæsiuerunt ei quid vellet comedere? an pisces aquæ dulcis, aut maris? qui dixit, Non. an carnes porcorum, aut taurorum, vel vitulorum? qui iterum respondit, Non. aut pullos, aut perdices, aut aliquam venationem? Tunc respondit, Nihil comedam de omnibus istis epulis, sed volo comedere de esca de qua fui nutritus. Illa esca, domini mei, est pastillus de linguis aduocatorū. Et alio loco: Domini, leuate capita vestra. sunt hīc aduocati, & domini de Parlamento, & procuratores de Casteletto, & in Curia domini Officialis. Ipsi comedunt de lingua fraudulenta discos plenos. & aduocate fur & latro, Oportet reparare, aut irremediabiliter damnari. Sed ista proposita nimis tædiosa sunt, ma-

ximè quum in illis Parliamentis sint multi boni viri, qui de toto suo corde reformationem aliquam peroptarēt: ad quos nihil istorum omnium quæ superius dicta sunt, pertinere protestamur. Et certè tum illis, tum toti corpori Curiae Matharellus fecit dedecus ista sua fatuissima scriptione, quam non debuit sine maturo consilio præcipitare. Sed quoniam adeo fuit indiscretus & inconsideratus, iacta sit alea: & quod ipse sibi intriuit, sorbeat: & posthac potius cum sua vesica & caputio viridi inter stultos bazochiae suum tempus transeat, quàm libros tam malè ad propositum componat: & de cætero caueat sibi, & non tantam fidem adiungat Combelleo, Præuotio, Poemenio, Castelloclaro, Pisseuinio, Bonefornio, Aurato, & Ludouico Aureliano, omnibus & singulis versificatoribus, qui tam stultè, fatuè, stolidè stercorea sua carmina pro corollario libri archifatuissimi subdiderunt. nam illi aliququaliter sunt in causa, quòd Matharellus istam infamiam recepit: quia simulatque suum librum illis ostendit, consuluerunt illi vt statim eum faceret imprimis: asserentes, eum esse triumphanter factum: & affirmantes quòd per istum librum post mortem domini de Biraguio posset esse Cancellarius: & statim in ista latitia & gaudio Matharellus currebat ad Morellum chalcographum, vt eum imprimeret: non cogitans quòd qui in tanto gaudio aliquid faciunt, consuetudinariè nihil faciunt quod valeat: & quòd ideo signaturæ quas facit papa antequam exeat de conclauis, audito quòd electus est, sunt nullæ, propter nimiam lætitiā: vt

in terminis dicit Ioh. de Selua in tract. de beneficiis. quæst. 2, & idem dicit gloss. in procem. regul. cancellar.

AD ANTON. MATHARELLUM
ALVERNENSEM
Lucani Cephali carmen.

*Accipe iam condigna tuo Matharelle libello,
Quæ promptus tibi dat Matago, responsa: dehincque
Sic male compositos libros dedisce cacare.
Omnes bastones, omnes periisse foettos,
Perdita frana bridasque omnes fortasse putasti,
Et cordas, nec te per quenquam posse ligari,
Mule ferox. Ideo de more asini absque clitellis
Fortiter atque alte bramans, fecisse tacere
Sperabas omnes: etiam quoque perdita habere
Corda, nec auderet tibi qui replicare futurum:
Dum te facta tui bella illa in laude libelli
Grandes auriculas tendentem carmina fallunt.
Tu nos fecisti citius ridere, volentes
Iandudum patria labentis flere ruinam.
Disce dein sapere, & temere ne crede poetis
Quorum assentari solum unum carmina norunt.
Nosce tuas vires. Asinum certare leoni
Ridiculum est, imidas aquilis pugnare columbas.
Insignem sed longo asinum sermone monere
Quid iuvat? æternum valeat mihi iners pecus, & quæ
Progignit tales montosa Aluernia mulos.*